This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google books

https://books.google.com

P. o. rel.
3728°

Marjanović

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PAD SIGETSKI,

i. t. d.

igrokaz u V. Činih.

KNJIGA V.

Digitized by Google

Digitized by Google

NIKOLA ŠUBIĆ,

KNEZ ZRINJSKI,

ili:

PAD SIGETSKI,

Žalostni igrokaz

U V. ČINIH;

polag němačkoga pisatelja „Božidara Körnera",

STĚPANOM MARJANOVIĆEM,

Brodjaninom,

na ilirski jezik preveden, i na svět dán.

Stat sua cuique dies; breve et irreparabile tempus.
Omnibus est vitae: sed famam extendere factis,
Hoc virtutis opus.

Virgilius.

U PETČUHU.
Tiskom biskupske tiskarne.
1840.

Digitized by Google

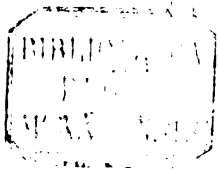

Dično muža ljubav kiti,

Koj za dom svoj zna umriti.

Digitized by Google

NIKOLA ŠUBIĆ,

KNEZ ZRINJSKI.

Digitized by Google

OSOBE:

Sulejman veliki, car turski.
Mehmed Sokolović, (horvatski poturica,) veliki vezir.
Ibrahim, beg iz Natolie.
Ali Portuk, zapovědnik nad topžiah.
Mustafa, paša bosanski.
Levi, Sulejmanov lěkar.
Hudžu Arapina, Sulejmanov služběnik.
Jedan *aga*.
Jedan *glasonoša*.
Nikola Šubić, knez Zrinjski, ban horvatski, slavonski i dalmatinski; zapovědnik i ravnatelj tverdje Sigetske.
Eva, rodjena knjegina Rosenbergska, njegova druga supruga.
Jelica, njezina kći.
Gašpar Alapić, *Vuk Paprutović*, *Petar Bačetić*, *Lovro Juranić*. } *stotnici*.
Franjo Serengović, banov služběnik.
Jedan *težak*, jedan *glasonoša*, višje *stotnikah* i *bojnikah*, višje *Turakah*.

Godina je po porodjenju Kerstovom kervavoga ovoga boja: 1566. — Děluje se u pervoj polovini pervog ukaza u Bělgradu; onda stranom u, — stranom opet pod tverdjom Sigetskom.

Digitized by Google

ČIN I.

(Dvorana Sulejmanova u Bělgradu.)

Prizor 1.

Mehmed Sokolović i Levi,
(hodaju po sobi.)

Mehmed. Ja neznam, Alleh mi! i velikog proroka moga Muhameda! što je našĕm mnogomožnom caru Sulejmanu. Istom odsĕdosmo, i umah, kao od kaplje pogodjen, zamukne. — Baš malo prie bih kod njega, i najdoh ga pri stolu zamišljena sĕditi.

Levi. Da se nij zbilja razbolio? — Tako, tako sva prilika; ovamo starost, onamo opet toliki bojevi i dugački put, — vĕndar čudo mi je, da po me nepošlje! — —

Digitized by Google

Prizor 2.

Predjašnji i Hudžu.

Hudžu. *(unidje i nakloniv se po iztočnom hadetu, govori.)* Levi, na zapověd velikog sultana, k njemu!

Levi. Jesam li kazao, da je bolestan. — Moram hititi. *(odidu obadva.)*

Prizor 3.

Mehmed sam.

Dakle sam mu ja iz volje izišao? — Levia zove, a mene šutkavicom odbija? — O samo, da mu nijsam ništa napoměnao od. — Ipak, ipak, nije baš tako, kako ti misliš, Sokoloviću! *(udara se po čelu.)* Tá ja nijsam lěkar, nijsam vrač. *(ode.)*

Prizor 4.

(Narešenu velika soba.)

Sulejman. *(šedi pri stolu zamišljen.)* *Levi.*

Levi. *(unidje i poklonivse caru, govori.)* Njihovo mnogomožno carsko veličanstvo, po mene su poslali? — — Dostojali ste mene zvati, veliki Sulejmane? — — Rob stoji

Digitized by Google

pripravan na magnutje onoga, u čiji mu je rukuh život i smert! — — (*za se.*) Još nikakvog odgovora? — (*glasnie.*) Oprostite, veliki care! Moju mi smělost za zlo neprimite! Možebit ste bolestni? — Jest, gospodine, vi ste bolestni!

Sulejman. Sve da sam, — ti mi nepomožeš.

Lev. Ipak, ipak, mnogomožni gospodine! — Věrujte starcu vašemu Leviu. Ako tko može, ja mogu. Il vas nijsam puno osvědočio, koliko od věrnosti, toliko i od umětnosti moje? Već jurve četerdeseta godina teče, odkako se za zdravje skupoga vašega života skerbim. Što prie od velikih umětnikah naučih, i što mi poslě věžbanje saznati dade, na vama sam već sve srěćno upotrěbljavao, i srěćno ću s pomoćju Jehove kako mislim upotrěbljavati do konca života moga. Ja, věrujte mi, dobro poznam unutarnja těla vašega, i duševne vaše vlastitosti. Kažite samo, i svaka ću činiti, vaše bo je zdravje život naš. Jedan vitez i car skupa, toliko vrědi, koliko čel narod čověčanski.

Sulejm. Ja tebe verlo dobro poznam, stari slugo, i poznam tvoju věrnost. Već viš-

Digitized by Google

jeputah ućutih ja na sebi srećne poslědke tvoje umětnosti, zato sam te i potražio. Kaži mi ali samo istinito: koliko mi još godinah životą moga obećaješ? Budi, kakov si i dosad bio, i kako se věrnom slugi pristoji, iskren, budi istinit! Koliko ću još godinah živěti? — Ja hoću istinu!

Lev. Gospodine! na to pitanje može samo onaj, onamo gor, odgovoriti. Kod ovog pitanja mora moja umětnost mučati.

Sulejm. O sperdnje od čověčanskoga znanja! Unutarnja těla, hoćete da saznadete; otajne duševne vlastitosti da preměrite, a neznate, dokle će sva ova uredno postupati, neznate, kad će se u terku svojem pomesti.

Lev. Mnogomožni care i gospodine! neš-vanjite ovu plemenitu umětnost. — Tko je ikada nebeski věćnik bio, da bi znati mogao, što je Allah zaključio? Gdě je onaj čověk, koi je još unutarnja naravi odkriti mogao? Mi samo, care moj i gospodine! kano lěkari, ali zajedno i ljudi něšto malo polag našega věžbanja saznajemo, ali sva znati, sva pogoditi, umu čověčanskomu dano nije. Medjutim věndar sěgurati vas mogu, gledeć na vaš stas,

Digitized by Google

na viteško — vatreni vaš pogled i na vlastitosti duha vašega, da ćete još několiko godinah poživěti.

Sulejm. Još několiko godinah? Je li tako, Levi?

Lev. Tako, gospodine! ako se samo uzbudete čuvali, ako krěpkosti vaše hotomce po izpraznih brigah razsipali nebudete, onda vam mogu još deset godinah obećati. Vami je dano, što rědko kom Bog daje, tja do starosti, krěpkost, slavu, srěću i predobitja uživati, a tada lovoriku na srebrobojno glavi vašoj nositi. — Sada mnogomožni care! malo se razaberite! Odpočinite od srěćnih i slavnih bojevah vaših! Ono vrěme, koje je još Bog vašemu skupomu životu nadodao probavljajte u miru! Vami je nebo višje dalo, nego život čověčanski. Vi ste već věkověčno živěli.

Sulejm. Muči, starče, muči! Višje nijsam tražio! Deset godinah obećaje mi tvoja umětnost, kad bi u miru sedio? — Ja sam na boj naučan. Valjda ću vojujuć moć još jednu godinu danah iztrajati. Ja višje netražim. Idji, pa mi zovi Mehmeda.

Lev. *(poklonivše se ode.)*

*

Digitized by Google

Prizor 5.

Sulejman sam.

Da se čuvam? Da iskru onu krěpkosti i snage, koja još u vitežkom tělu ovom sědi, u bezposlenom životu obuměrati gledam? — Kad sam se rodio, svět je derhtao, nek i sada derhtje, kad prolazit budem morao u věkověčnost. To hoće vitez, to hoće car Sulejman. Cerv se rodi, i malo poslě nogama se gazi, niti se znade, da je kada živ bio, ali sa mnom to biti neće. Ja hoću ime, hoću slavu po smerti mojoj. Što je Aleksandre, — što Rimljane, — što Cezare, — što Hanibale glasovite učinilo? — Boj, — rat. — Zato te još zadnjiput pozivam, kućo austrijska, na boj! Odvijaj stege tvoje! Vitez Sulejman hoće, da kano slavodobitnik s ovoga světa polazi. Na tvojih porušenih zidinah, Beču, osvetiti, ću ti se! — Pripravljaj se! Sakupljaj tvoje vitežke bojnike! Pàst moraš. Nek svět znade da lav umira. A Beč nek mi slobodno tada smertnu baklju zapali, nemarim.

Digitized by Google

Prizor 6.

Sulejman, Méhmed.

Mehmed. Moj gospodin i car traži slugu svoga? Evo stojim pred tobom na sva pripravan!

Sulejman. Podaj zapověd na polazak; vrěme je skupo, a odluka je zrěla. Idji i navěsti to mojim junakom!

Mehm. Zar tako rano, mnogomožni care?

Sulejm. Je l' se kad rano k predobitju došlo? — Tko je već s jednom nogom u grobu, onaj znade srěćne ure ceniti, koje ga, dok je světa pripovědale budu.

Mehm. Pravo veliš, veliki Sulejmane!

Sulejm. Moja je zělja Beč razoriti. Zovi mi ovamo vojske moje vodje, da se š njimi malo razgovorim. Kasniti neću.

Mehm. Vani su, i čekaju na tvoju zapověd.

Sulejm. A tko sve?

Mehm. Mustafa, Ali-Portuk i Ibrahim.

Sulejm. Pošlji ih k meni. To su junaci. Te dobro poznam.

Mehm. (*ode.*)

Digitized by Google

Prizor 7.

Sulejman sam.

Bojna voljo, krěpkosti, vrěmenu, nezapustite me! Budite mi věrni! i je l' to, nemarim tada umrěti.

Prizor 8.

Sulejman, Mehmed, Ali-Portuk, Mustafa, Ibrahim.

Sulejman. Dobro mi došli, podpori mojega carstva! Dobro mi došli, svědoci mojih predobitjah!

Ali-Port. Mnogomožni gospodine i care! Tvoj nam je častni veliki vezir najavio, da si sjutra zorom polazit zapovědio. Mi smo pripravni, veliki viteže! Pripravni smo za te, i za poštenje velikog našeg proroka Muhameda s veseljem k smerti ići.

Sulejman. K predobitju ići ćete, a ne k smerti — — — Vami je dobro poznato, kako mi austrijski Maksimilian, koi se rimskim carem piše, već dvě godine harač davat prestade, i kako Tokajske dvore zaderža.

Digitized by Google

Sad pako zaklinjam se pred Allahom, i svetcem Muhamedom, na ovom ću se kaurinu porad te — meni učinjene krivice i sramote osvetiti. Izkorenit ću to psečje pokolenje, koje velikog našeg proroka tlači. Polumšesec nek na zemlji vlada. Zato ću rat.

Mustafa. Moji su vitezi pripravni.

Ali-Port. Care i gospodine! za bojni živěž tvoje vojske dobri stoje vodje njejne.

Ibrahim. Tako je, možni viteže!

Mehmed. Care! cěla žedja za kervju kaurskom.

Sulejm. Istina je. Ja te kaure dobro poznam. Vitezi su, momci su tako da kažem nepredobitni; ali, čim ih težje bude predobiti, tim će predobitje slavnie biti.

Mustafa. Predobitje će doduše težko, ali věndar sěgurno biti; jer je naša bojna rěč: „Sulejman vojuje! Sulejman vojuje"!

Mehm. Zato te pozdravljam, nesporedljivi care! strahovitom bo se silom podižeš sada. Još nikad nije većja vojska u austrijske deržave ulazila. Dve stotine hiljadah broji tvoja vojska. Hamza-Beg stoji već sa svojom silom na Dravi, da ti most preko nje gradi; a Mehmed - Beg već okol Sikloša predobitja

Digitized by Google

čini. Noćju preko rěke ove predje spoměnuti veliki bojńik u Ugarsku, da ti put prokerči.

Sulejm. Viteztvo njegovo slědila predobitja! Sad, vodje! sad je došlo vrěme! — Il uzmimo put žurnim korakom uprav pram pervostolnomu austrijskomu gradu, i ostavimo Siget; ili pako hajdemo u suprot vojsci, koju Maksimilian kod Beča sakupiti kani. — Što misliš, Sokoloviću?

Mehm. Moj care i gospodine! ako na meni stoji, ja velim, da udarimo najprě na Siget. Nikola knez Zrinjski, glasoviti i strahoviti onaj vitez, sad je u Beču, kakono moj glasonoša najavljuje, verlo lahko možemo ga osvojiti. Onda hajdemo uprav pod zidine Bečke, pa ondě neka kervavi boj predobitje razpravi.

Ali-Port. Te sam misli i ja, ali s ovim věndar domětkom, ako je Nikola knez Zrinjski daleko. Ako to bude, tako mi svetca Muhameda, pervim ga jurišem uzeo budem; — ipak, ako je on tamo, — ja ga dobro poznam, — onda ćemo sěgurno nekoliko měsecih glave na Sigetskih zidinah bez ikakve polze razbijati.

Digitized by Google

Sulejm. Zar se ti baš toliko bojiš toga jedinoga čověka, da na njega udariti nesměš.

Ali-Port. Zar ga i ti isti nepoznaš, veliki gospodine? Zar si već na njegova slavna junačtva zaboravio? Zar neznaš, da je prot nami kod Beča, još kano dětčak vojevao, i tako se hrabreno deržao, da je od cara Dragutina veliku čast zadobio. A sad je čověk. — Tvoji ljudi, istina je, iz věrnosti prama tebi, neboje se smerti, ali věndar strah ih popada, kad zastave njegove spaze.

Ibrah. I ja mislim, veliki Sulejmane! da idemo na Siget, ako je Nikola daleko; jer věruj mi, mnogomožni care! da ću nam inače ljudi padati kao snopovi.

Mustaf. Mudro i pametno veliš Ibrahime! — I ja sam tvoje misli.

Sulejm. Idjite bez traga s vašim Nikolom. Valjda i ja imam junakah, kao što je i on. — Bio blizu, bio daleko; baš nećemo na Siget, nego uprav na Beč. To je moja volja. Jeste l' me razuměli? —

Digitized by Google

Prizor 9.

Predjašnji, jedan aga.

Aga. (*šapće Mehmedu.*)

Mehmed. Allah! Velika mu hvala na toj poruki.

Aga. (*ode.*)

Sulejman. Što novog, vezire?

Mehm. Sandžak — Hallah poručuje, da se je Nikola knez Zrinjski već oddavno sa svojimi iz Beča u Siget povratio; kano da bi zbiljа našu odluku razuměo.

Ali-Port. Nekasni, veliki care! to je isti Allah htěo. Vodi nas pod Beč; a Siget nek zasad u miru ostane! Vodi nas pod Beč, ondě, ćemo se žestoko ogledati!

Mehm. Mustaf. Ibrah. Vodi nas pod Beč, ondě ćemo se žestoko ogledati!

Sulejm. Što? Tà jeste l' vi ljudi? — Zar su to moji junaci, kojim jednog samo praznog imena jeka strah zadaje? — Ja skoro pol světa predobih i osvojih, pa nigdě nijsam se naměrio na takvog, koi bi vam toliko derhtavice u tělo utisnuo, koliko ovaj kukavni kaurin. Sram vas bilo! — Sad je

Digitized by Google

dokončano. Na Siget ćemo udariti! Ja bi rada onoga poznavati, koi je mojim najboljim junakom strah utěrao.

Mustaf. Promislite dobro, što činite, gospodine!

Sulejm. Ni rěči, ako ti je glava skupa. Na Siget ćemo jurišem udariti. — Vezire! zapověd ćeš dati: zorom na polazak. Moj je carski gnjev Aziu predobio, a ovaj kukavni horvatski knez, da mi strah zadade? No, platit će on već zato, platit. Na razvalinah Sigetskih, glavu ću mu na kolac nataknuti.

Prizor 10.

Predjašnji, aga, glasonoša.

Aga. Jedan glasonoša, gospodine i care! od Hamza-Bega poslan traži dopuščenje za jednu rěč.

Sulejm. Nek dojde.

Aga. *(ode.)*

Glasonoša. *(unidje.)* Blagoslov Allahin sverh tebe mnogomožni care!

Sulejm. Govori, što je novoga?

Glason. Tvoj je rob Hamza-beg, koi me šilje. Triput kuša neprestrašljivo preko Dra-

Digitized by Google

ve most sagraditi; ali badava, hitrina njéjna uništoži svu muku njegovu. Mnogi tvojih robovah u dubljinah njezinih smert najdoše. Neprispodobljiva je visina njezina. Tako je narasla, tako dere, da nije moguće zasad most uzdignuti. Zato te moli, da bi se sterpio, dok malo opine.

Sulejm. Što? da čekam? Što? nije moguće? — On to meni smě poručivati? — Što nije moguće. Kad veliki sùltan hoće? — Mahom se hiti na hata, pa mu kaži, da ću se tamo sjutra s mojom čelom vojskom podići, i nenajdem li preko nje, sve nek je velika, most, pored nje vèsio bude. Ja ću mu pokazati, što je kod mene moguće. Odlazi, odlazi! ako za njegov život što mariš, odlazi! — Na polazak veliki vezire! — Jurišom na Siget. — *(odidoše svi.)*

Prizor 11.

(Dvorana u tverdji Sigetskoj. Oda trag dva polokružna prozora.)

Eva, Jelica.

(unidju na vrata s lève strane.)

Jelica. (terči prestrašena k prozorim, pa dol gleda.)

Digitized by Google

Eva. Što je tebi, draga kćeri? Ti si kano izvan sebe.

Jelic. Zlo, majko, zlo! To nij dobro znamenje! Ja sama neznam što mi je! Čini mi se, da se nepogoda viš nas spravlja. — Pogledajte samo malo dol, i viděti ćete, da je sad naša tverdja sasvim drugčia. Na svakom uglu, ima topskog zernjah a ljudi su kano pobunjeni. Vodje sad ovamo, sad onamo žurnim korakom prolaze. Bože! što će e iz toga izleći?

Eva. Utěši se, moje děte! Mala jedna bitva, dalje ništa, zaisto. Mi smo se već tomu priučili.

Jelic. Nij, draga majko! nij; to će što višje biti! — Lovru sasvim uznojena najdoh u palači, pokle bi se žurno po stepenih popeo. Vi znate dobro, draga majko, kako je on dosad sa mnom govorio, a sad projde pored mene, da me jedva pozdravi; i kad bi ga ja pitala: „Juraniću, što je tebi"? ništa mi drugo neodgovori, nego: „Oprosti mi! služba mi nedopuštja zasad s tobom věćati. Oprosti mi, serdce je tvoje, al vrěme moram na dobro mojega cara upotrěbiti." Zatim odoh k otcu u sobu. I dok kroz prozor gledah,

Digitized by Google

vidih ga na konja uzjašiti, i munjohitro iz tverdje izjezditi.

Eva. Pa zar te to uznemirljuje? Jelice, ded pogledaj me! — Ti si medj halabukom odrasla, pa nijsi nikad takva bila, kao sad. Što ti je? Ti se, kako mi se čini, stidiš?

Jelic. *(baci se u njezino naručje)* Ah, dobra, draga majko!

Eva. Děte! nemoraš se stiditi. Ljubav prama jednom viteškom mladiću, počitava děvojku.

Jelic. Vi ste veoma dobrostivi.

Eva. A zašto nebi bila. Ti neznaš, moja Jelice, koju ja radost i veselje ćutim, kad več davno zaboravljene godine moga děvovanja na tebi motrim. Ah, ovu radost matere samo onda sětjaju, kada kćerce svoje hrabrim i visokodušnim mladićim za zaručnice izručiti mogu.

Jelic. Znade l' što otac od toga?

Eva. Da kako da znade.

Jelic. Pa je l' se ljutio?

Eva. Da se je ljutio, bi l' ja mogla s tobom tako slobodno govoriti, ljubljeno děte moje? On mi rekne onomadne: za zeta, moram jednoga ili drugoga od moji djedjerniH

Digitized by Google

Horvatah imati. A Juranića, znaš sama, da ima verlo rada.

Jelic. Ah, majko, majko! danas srećnu, danas blaženu učiniste kćercu vašu!

Eva. Evo ide otac.

Jelic. Hvala Bogu! I to vedrim licem.

Eva. A jesi l' ga kad drugčeg vidila?

Prizor 12.

Predjašnji i Nikola,

(još neoboružan.)

Nikola. Něšto će se novog naskoro u našoj tverdji pripetiti. Ipak nesmutjujte se moja dětco! još će do toga dosta vrěmena proji. Čuje se, da se je Turčin podigao, da sultan sam u osobi vojsku vodi, al mi to još nije najavljeno. Nesmutjujte se, ako bi morda prasak kakov ili zvektanje oružjah ovih danah čuli.

Jelic. Jesam li kazala, majko? Vidite, ja se nijsam prevarila.

Eva. Što misliš, Niko! hoće li na naš grad udariti?

Nikol. Ženo, mani se toga! Tko bi to još misliti mogao?

Digitized by Google

Eva. Niko! ti me dobro poznaš. Kaži mi istinu! Kaži mi, idju li na Siget? — O, nemoj baš tako sramotno — od žene misliti, koja je već višjeputah neprestrašljivo pogibelj gledala. Zar ti još dvoumiš? Misliš li morda, da će me umah smertni strah popasti? — Kaži mi, al istinito: hoće li na Siget udariti?

Nikol. Ako je Sulejman s vojskom, ni najmanje od toga nedvoumim.

Jelic. Ah, majko! majko!

Eva. Utěši se, Jelice! Otac živé, i njegovi prijatelji živu. Vitežka děvojčica, mora viteza vrědna biti.

Prizor 13.

Predjašnji, Alapić,
(oboružan.)

Alapić. Gospodine! nosim vam novine.

Nikola. Kakove, kaži glasno; morat će ipak jedanput i ženskadia za nji znati, prie poslě, svejedno je. Šutkavica samo veći strah poradja. — Što je dakle? govori!

Alap. Baš malo prie dojde jedan glasonoša iz Petčuha, koi veli, da je istina, da

Digitized by Google

se Turčin prot nami s velikom vojskom diže. Ovo Petčuhski varoš razumě od někih běgunacah.

Nikol. Ako je tako, nije kasniti. Na njega se nečeka dugo. Ja ga dobro poznam, onog starog lava. — Glej, evo i Paprutovića. I on nam znam zaisto, něšto novoga nosi.

Prizor 14.

Predjašnji, Paprutović,

(*takojer oboružan*) jedan tergovac iz Zagreba.

Paprutović. Viteški gospodine! za ćordom se mašajte. Istina je, što se pogovara. Veliki sultan, već je kroz Bělgrad prošao. Ovdě je tergovac jedan iz Zagreba, on nam věrojatni glas nosi. On ga je isti kroz Bělgrad projti vidio.

Nikola. A ti kaži, kako se stvar imade?

Tergovac. Onomadne imadoh malo posla u Bělgradu, i kad ga u red postavih, hotěh se na konja baciti, i kući hititi, al evo iznenada digne se buna po cělom varošu: „Sultan idje! Sultan idje"! izkliknu jednokupno svi stanovnici. Malo i veliko jatomce na ulice

Digitized by Google

sernja, i tako mi put pretvoren biaše, nemogah nikud, neg moradoh ostati, i svědok sprovoda ovoga velikolèpnoga biti. Najprě vidih do pet hiljadah janičarah, topžiah sve krasno hoděvene i oboružane, lěpe licem i uzrastne stasom. Njih slědiše pěšaci i konjanici, nezna im se niti broja. Stezi se po zraku vějaše, a poluměsec se na njih sjaše, da milina pogledat biaše. Za njimi jašahu sultan na gizdavom arapskom hatu. Ćordu djundjem obloženu imadjah pripasanu nuz bokove svoje. Z desne strane nuz konja idjah Ferhad-aga, a z lěve tri službenici u grimizu zlatom i srebrom vezenom hoděveni. Za njimi opet pěšaci i konjanici postupaše, okolo dvě stotine hiljadah. Najposlě sprovod overšiše dvě stotine děvah blagom natovarenih. Ovo sam, gospodine kneže, baš s vlastitima mojima očima gledao. — Zatim, kad bi se narod već kasno u noći na mir dao, izajdoh srěćno, i na putu u Budim, k vami sam se navratio, da vam kažem, kako se stvar imade.

Nikol. Hvala ti, domorodče! iz serdca ti hvala! Idji k Šerengoviću, pa neka ti dvori. —

Digitized by Google

Tergovac. (*ode.*)

Nikol. Dětco! istina je. — Moram Juranića čekati.

Alapić. Evo ga. Baš sad u dvorišće njezdi.

Jelica. (*plače u naručju matere svoje.*)

Nikol. Taj nam šegurno opet štogod novoga nosi. — Ženo, těši to děte. Što ću joj ja; drugče nije; tako mora biti u onoj državi, gdě se vojska derži. Ja mislim, da se naskoro tomu priučila bude. — Neplači, Jelice!

Jelic. Kako, dragi ćako? Mogu li ja to? —

Eva. Šuti već jedanput.

Jelic. Ah, majko, gledajte! Evo ga idje i zao glas, kako mi se čini, nosi nam. To mu je na čelu štiti, sve nek su mu oči bistrog vatrenog pogleda.

Prizor 15.

Predjašnji, Juranić,

(*oboružan.*)

Nikola. Koje dobro, Juraniću?

Juranić. Vrěme je pripraviti se. Već je Mehmed-beg prešo preko Drave, i o-

Digitized by Google

kol Sikloša mori, sěće i pali. Dajte mi stěg, da se idjem malo š njim ogledati. Želja me mori; dajte mi, nekasnite! Ja ću njemu pokazat što je horvatski junak. Težko njemu!

Jelica. Bože! — Juraniću! —

Juran. O, nemoj suziti, Jelice! sad je došao onaj čas, kad te zaslužiti mogu. Izajde l' mi moja odluka za rukom, onda mogu pred otca tvoga s tverdom nadějom stupiti. Onda mogu moju ljubav i želju radostno pred njim očitovati. (*Nikoli.*) Tako je, stari viteže! Ja ljubim vašu kćer. Istina je, drugo ništa neimam, okrom ove věrne ćorde, i ono něšto malo slave, štono sam još od pradědovah mojih za děo otačbine primio; al ju mogu i ja sam zadobiti. Nek něki junaci slobodno za krunom hlepte. — Na bojnoj voljí, na živěžu neima kod mene manjkanja. Dopustite mi slavu moju potverditi, koja se u mojem serdcu glasno javlja.

Nikol. Kod mene višje vrědi vitez, nego kruna. Nego na tvoju se mladost sasvim osloniti nemogu, a osobito u ovom slučaju, od koga dobro domovine věsi. — Alapiću! uzmi si hiljadu junakah pěšačkih, a na jedno pet

Digitized by Google

stotinah konjaničkih: Juranić i Paprutović nek te sprovode; druge vodje možes si sam po voljí izbirati. Uprav idjíte na Mehmedbega! Vašemu malenomu broju junačkomu može samo hrabrenost srěćnu sverhu i predobitje pridonesti. Činite tako, nek turski psi vide, da neće babe, nego junake u Sigetu najti, koji se sile neboje. Pojdite sad s Bogom, i povratite se kano slavodobitnici. — Tebi, Juraniću, po boju ću već odgovoriti.

Alapić. Uzdajte se u me, i u vaše věrne bojnike. Hajdemo, bratjo! nekasnimo! Sjutra zorom gdedajmo da se natrag s bogatim plěnom povratimo. — S Bogom, milostivna knjegino!

Eva. Pošli s Bogom! Ja ću nebo za srěću vašu moliti.

Juran. S Bogom, dobrostiva gospojo! — S Bogom Jelice! Ded i ti koju rěč u nebeske dvore pošlji. Na predobitje ljubavi budi molitva tvoja naminjena, i srěćno ću obstati.

Jelic. Ah, ta ti k smerti idješ!

Juran. Ne! to ne! Smert nesmě na ljubav nasertati.

Digitized by Google

Jelic. Nesmě? — O, kamo sréće da nesmě.

Juran. Věruj mi tverdo, da nesmě! Kano slěp s ovom věrom na njih ću udariti; *(izvuče svoju ćordu, i drugi stotnici izvukoše,)* sve krěpkosti moje na to naminuti ću, skupo bo je, što dobiti, želim! *(ode s Alapićem i Paprutovićem.)*

Jelic. (pada u nesvěst) Moj Lovro! Lovro!

Eva. Bože! ona pada!

Nik. (ju prideržì.) Jelice! — — —

(Zastor pade.)

Digitized by Google

ČIN II.

(Ista soba, koja bi i u drugoj polovini pervoga čina.)

Prizor 1.

Eva i Jelica.

Eva. Kako ti je, poljubljena kćeri?

Jelica. Malo bolje!

Eva. Jelice, verlo si nas smutila. Isti otac onaj drugče prisebni muž malo da nepade, kad bi te onesvěstitu u naručju svojem prideržao. — Hvala Bogu, opet rumena boja, boji obraznjače tvoje; opet se krěpe žilice u tělu tvojem. Jedna samo kratkoterpna žalost, vidim, da te je obalila.

Jelic. Kako ne, draga majko! kad iz nožnice svoje britku ćordu izvukav, reče: „Sknpo bo je što dobiti želim." —

Digitized by Google

Eva. Al ti moraš to tvoje mehkano serdce zauzdat znati, ako kano junakinja, junačka zaručnica biti želiš.

Jelic. Ah, majko! oprostite jednoj děvojčici! — *(baci se u materino naručje.)*

Prizor 2.

Predjašnji, i Nikola.

Nikola. Baš sam dobro došao. Kčer u krilu materinskom najdoh. O, primite takojer i mene u družtvo vaše. Serdce mi je mehkano, i jur vidite kako mi se biserne suže po mužkih očluh metu. Suprugo moja! Jelico moja!

Jelica. Ćako!

Eva. Dragi supruže! još te nikad takvoga vidila nijsam. Što ti je, Niko? Ti ti se sasvim preobrazio. Što ti je? kaži mi!

Nikol. Projdi me se, draga Evo! Věruj mi, da mi je medj vami tako, kano da sam u nebesih, i zato nijsam u stanju bio unutarnjem serdca moga zabraniti, da me negane. O ljudi! ljudi! mudro vrěme upotrěbite. Nedopustite nijednu uru projti, gdě kasati nebi

Digitized by Google

mogli: „Moja je — bila"! Njejno veselje već sam kušao, i očutio višjeputah. Vrême hitrim korakom postupa, i tko ga jedanput utaman projti pusti, taj ga višje nestiže, sve neka munjohitro za njim terči.

Jelic. Još nikakvog glasa?

Nikol. Nikakvog, dobra děvojčice! Al nije ni moguće: tà istom tako da kažem odidoše. — Sterpi se još malo, děte!

Eva. A imaš li kakvu zapověd? Nemoj ništa, Niko, preda mnom kriti; meni je svejedno, bilo zlo, bilo dobro. Ako je zlo, a ti mi kaži, da se ranie priučim na glas nesrěćni; da nebi morda slaboj ženi koja nenadna nesrěća žalost kakvu porodila.

Nikol. Još se neimaš na ništo priučavati. Ili misliš, da bi te ja u Sigetu ostavio? Zar bi ja tako budalasto činio, da bi ono, što mi je sverh svega najskuplje, slěpoj kocki izručiti htěo? — Poklisara sam poslao k caru, da mu najavi pogibelj ugarske zemlje koja će ju segurno pohoditi. Već je Hamzabeg preko Drave most uzdigao, premako je triput utaman trud svoj trošio. Svaki čas, čeka se na velikog Sulejmana. Mehmed Sokolović sa šestnaest hiljadah, Mustafa i Ibra-

Digitized by Google

him, već su za boj pripravljeni, preko Drave prěšli, i velikomu svojemu caru put po Ugarskoj kerče. Ako ukratko naših junakah nebude, najti će ga već pod Sigetom.

Prizor 3.

Predjašnji, Šerengović.

Šerengović. Baš sada ču se glas našeg izviditelja na turnu: „Veliki se prah diže na putu pram Sigetu, sva prilika da se naši vitežki bojnici, kano predobitnici s turskim plěnom doma vratjaju.

Nikola. (*gleda kroz prozor.*)

Jelica. Hvala ti, dobri starče, na tom umiriteljnom glasu! Hvala ti stoputah! — Kaži mi, jesi l' ga vidio? Živě li? Ide li natrag?

Šereng. Tko, mladjana gospodično?

Eva. Děte! kud ti misliš? Izviditelj vidi da se praši, i sceni samo da su naši.

Jelic. Sceni samo? O, da sam ja samo gorě bila, izdaleka bi ga poznala; ali — —

Eva. Što? Zar ćeš opet plakati?

Nikol. Oni su — oni su — Evo ih već blizu, oni su!! —

Eva i Jelica. Gdě? Gdě?

Digitized by Google

Nikol. Uprav pram gradu idju, Hrabri junak Juranić jezdi pred svojimi napréd konjski rep véja mu se u ruci.

Jelic. Ah, majko! majko! deržte me! pasti ću! Bol je serdca vrélo očiuh mojih osušilo. Za radost ovu neimam suzah

Eva. Utěši se, děte, tvog Juranića opet imaš.

Nikol. Zar nečujete bojne pésme njihove oriti? Zar nečujete bubnjeve zvoniti. — Evo ih već u dvorišću! Odsědaju! *(kroz prozor.)* Dobro mi došli hrabreni vitezi! Dobro mi došli! Bog, i domovina nek vam trud naplate! — Franjo! idi dolě, pa otvori moj podrum i jěstnice; njima je pokrépa potrébna.

Šereng. (ode.)

Prizor 4.

Predjašnji, Alapić, Juranić,

(s konjskim repom u ruci,) višje stotnikah.

Nikola. Priatelju!

Alapić. Kneže.

Jelica. Juraniću!

*

Digitized by Google

Eva. Vi ste predobitnici?

Paprutović. Samo s Bogom, milostivna gospojo! Četiri je tisućah Turakah palo, i neopisljiv je plěn naš.

Juranić. (*metjuć rep konjski pod Nikoline noge.*) Gospodine! ja sam rěč moju deržao. Baš iz polovine gusto stojećih Turakah iztergoh jednom njihovom velikašu velikom silom, podapert od neprestrašljive bojne volje moje, ovaj rep. Da je tako, a ne drugče, Alapić će svědočiti.

Nikol. Kaži nam dakle, Alapiću! kako je bilo?

Alapić. Mehmed-beg, bi malo obbusian pred Siklošom i nemisleći ništa od nas, pošlje svojih nekoliko tisućah, da bližnja sela pale; medjutim mi razdělismo našu vojsku na tri, skoro jednaka děla. Lěvo krilo vodi Paprutović, ja polovinje, a desno prědadoh Juraniću; i tad po otajnih putih hodeć, obkolismo iznenada nepriatelja, i na njega hrabreno sa sviuh stranah udarismo. Strah popade njegovu vojsku, da su se samo nekoliko protiv nami sročili, ali ukratko biše razbijeni; drugi pako ili od britkog našeg mača mertvi padoše, ili běžeć, u ritovih

Digitized by Google

smert najdoše. Isti vodja Mehmed-beg u njimi pogibe. Njegovog sina, i višje plemićah turskih uhvatismo. Osam děvah, suhim zlatom težko natovarenih; nekoliko konjskih repovah, zastavah i mnoga druga odtesmo. Još takovi plěn, odkad na njih udaramo, dobili nijsmo — Izmedj naših hrabrenih bojnikah, moram Juranića slavno ovo svědočanstvo dati, da se je mužki deržao. Ovo je moje, ovo je sviuh skupne bratje svědočanstvo. Jel', bratjo! da je tako? Kažite sami to našemu hrabrenomu knezu!

Svi. Juranić se je osobito junački deržao!

Jelic. O sladki moj junače! ti me danas uzvisi.

Juran. Ti si to učinila, i tvoja ljubav.

Nikol. Pristupi k meni, mladjani junače! Hodi, da te obgerlim! Takov plemenit list, kog si danas dobio, nijti kadar nijedan car napisati. Taj tvoj list neće se po tvojih potomcih uništožiti; — navěk će, dok je světa, u ustih tvojega slavnoga naroda živěti. — Sada, dragi moj sinko! ono, što si želio, primi! Uzmi Jelicu za tvoju zaručnicu! Blagoslov moj, sverhu vas!

Digitized by Google

Juranić. Dragi ćako! — Bože! — Jelice!

Jelic. O draga majko! kažite mi, je l' zbilja istina, ili samo sanjam?

Eva. Ne, drago moje dĕte! — Istina je; sad ti je sunce izišlo; sad ti se je želja izpunila.

Juranić. Dajte nam i vi blagoslov vaš, sladka majko!

Eva. Blagoslov moj sverhu vas, dobri mladići.

Nikol. Štedite tu radost i veselje za druge mirne dneve. Sadanje vrĕme drugo što od nas čeka. — Još vam jedanput hvala, hrabreni moji bojnici! Dobro ste se deržali! Dobro ste se vladali. Turčin će si, dobro, to znam sĕgurro, ime vaše zapamtiti. Sad, vĕrni moji subojnici, sad je vrĕme, da za velikim dĕlom ruke naše pružimo. Sultan se žuri u Siget. Još danas naveče mislim, da će ovdĕ biti. Zato, moji dragi! — (*čuje se trublja.*) Ha, što to znamenuje? — Glas možebit kakvi od nepriatelja, ili od cara Maksimiliana. Što je, Paprutoviću, ded vidi!

Paprutov. (*gleda kroz prozor.*) Petar Bačetić i još nekoliko š njim ujezdiše u tverdju.

Digitized by Google

Nikol. Taj idje od cara, Paprutovića! idji pred njega, i dovedi ga ovamo!

Paprutov. *(ode.)*

Nikol. I on je dobar junak. Već je svědočanstvo od junačstva svog položio. — Evo ga!

Prizor 5.

Predjašnji, Paprutović s Bačetićem.

Nikola. Dobro mi došli! Dobro mi došli, Bačetiću! Što nam novoga vi nosite?

Bačetić. Evo ovaj list od cara, i ako hoćete, sebe.

Nikola. Željni mladiću! Junak jedan vrědi mnogo sadanje vrěme. Dvojstruko vas dakle pozdravljam: Dobro mi došli!! — Kažite mi, kad ste pošli iz Beča?

Bačet. U ponedělják zorom.

Nikol. To ste se vi dobro žurili.

Bačet. Na rěč carevu i od vlastite volje odidjoh; i kad službu domovina traži, onda, visokodušni kneže! znam višje nego žuriti se.

Nikol. Turci su već hrabrenost vašu ćutili. Ja mislim, Bačetiću, da se vi sa svom

Digitized by Google

pravicom medj perve naše junake, brojiti možete.

Bačet. Što sam ja činio, ono se, kad se s vašimi děli usporedi, kao dim u zraku gubi. Vas sav narod naziva spasiteljem i braniteljem domovine.

Nikol. Ja sam vojevao za Boga, za domovinu, i za mojeg cara, ono — štono bi svaki činio. — Kažite mi, kako je u Beču? Čujem, da je mnogo stranskih bojnikah tamo došlo.

Bačet. Tako je, njihovo gospodstvo! Čuli bo su, da se Turčin proti kerštjanluku diže, zato ne samo, da bi pomoć od kerščenih vladarah nedobili, nego još i druga za vojsku neobhodno potrěbna, primismo.

Nikol. A jeste li što od mog sina čuli?

Bačet. Vaš je sin Gjuragj kod garde. On bi se bio rad sa mnom proměnio. Věndar kako mi reče, nada se i on naskoro kojoj regimenti za vojevanje stupiti. Veliki pozdrav imam vam od njega izručiti.

Nikol. Hvala vam, Bačetiću, na otom glasu. Želite li vi kod nas ostati?

Bačet. S vašim dozvoljenjen, gospodine kneže! rad sam pod zastavom vašom voje-

Digitized by Google

vati. Ja sam rad ondě, gdě se ozbilja radi. I moram li za domovinu pasti, vi znate, da Ilir na strani Ilira, koi hrabrene svoje protiv nepriatelju vodi, rado umira.

Nikol. Vi mi se dopadate. Hvala vam! Moj stotnik Blaž Drašković leži i onako na groznici bolestan. Vami ću njegovu četu izručiti. Gdedajte, da se naskoro s ljudmi upoznadete.

Bačet. Rěćju vam nemogu sada, nego ću vam pošle dělom zahvaliti.

Nikol. Sad priatelju, sad ću cara moga list otvoriti. Paprutoviću! daj propitat, je l' svaki uhod u grad tverdo zatvoren; jesu l' topovi već na bedene uzveženi. Sve uredi, kako znaš najbolje. I mahom mi javi; ja ću ovdě biti. (*Paprutović ode.*)

Prizor 6.

Predjašnji bez Paprutovića.

Nikola. (*ide na stranu, pa čita.*)

Bačetić. (*Alapiću.*) Z boja natrag vratiste se?

Alapić. Tako, Bačetiću. Mehmed — bega kod Sikloša nadvladasmo, i vojsku mu po-

Digitized by Google

morismo. On se isti s mnogimi běžeć u ritovih udavi. Četiri hiljade mertvih padoše, a na tri stotine zarobismo.

Eva. To vam je zaisto srěćno za rukom izišlo.

Jelica. Jesi li sad srěćan, Lovro.

Juranić. Jesam li srěćan, još me pitaš? O věruj mi, da mi je tako, kano da bi u nebu bio. Sad sam srěćan, sad sam bogat jer te nijsam samo kakogod dobio, nego ćordom zaslužio.

Jelic. Neponosi se tako, molim te, Juraniću! Zar se moja ljubav kupuje, ili zaslužuje? Zar ljubav moja nije poklon?

Eva. Moj je Nikola verlo zamišljen. Bi l' ga ostavili.

Alap. Meni se čini, da je taj list zao glas doněo.

Bačet. (*Alapiću.*) Priatelju! kamo naše srěće, da ovdé ženah nebi bilo (*odidju dalje od Nikole.*)

Nikol. (*stupa na sred sobe i govori za se.*) Da se deržim, da na pomoć nečekam? Da se viteški do poslednjega čověka borim? Još mu je vojska slaba, i nemože mi zasad nikakove pomoći poslati? Pod Gjurom obbusian, izče-

Digitized by Google

kava velikog Sulejmana? On me pozna, i moje momke? Nij se bojati, nego za domovinu pasti? Velika rěči! — Ti me poznaš, Maksimiliane? Zahvaljujem ti na tvom carskom prama meni pouzdanju! Ti poznaš Nikolu Kneza Zrinjskoga? Ti se nevaraš? Većje platje i nagrade za moju věrnost netražim, nego za moj puk, za domovinu, za mog Boga i věru umrěti! — Ipak stani malo, Nikola, kud misliš? Zar ćeš na suprugu tvoju, i kćer zaboraviti? One moraju oditi, — moraju? Moraju oditi taki u Beč k caru. — Ne, to neće biti, jerbo bi bojnici voljom pali kad bi vodju svoga na srěćnoj sverhi sdvojiti upazili. Već su dvaput Turci ovamo na grad nasertali, pa supruga i kći u gradu biše. — Tverdja je jaka, a bojnici su hrabreni; u stražnjoj pogibelji, najti će se još otajnih putovah. — Bilo kako mu drago, za dobro domovine moraju se svaka žertvotati. Za podněti vitežku smert, nije ni žena slaba. Tako, ovdě će ostati! — Care Maksimiliane u ovom ću boju moju věrnost izkazati. Sve moje imanje, moje najvećje dobro, i isti život položit ću; nij bo ništa skupo uzporedjeno s domovinom.

Digitized by Google

Prizor 7.

Predjašnji, Paprutović.

Paprutović. Sve je uredjeno, kakogod ste zapovědili. Bedeni su gusto s topovi nakitjeni, a uhodi gradski tverdo i umětno zabravljeni. I da je vrěme u boj ići, stražanin sa turna javlja, veleć, da se već nebrojeni Turci prama Sigetu stupati vide. Pet je selah, već u plamenu, koje janitčari, koji su već blizu nas zapališe. Dalje veli, da jedan běgunac iz Petčuha dojde, i najavi, da je Ibrahim napréd, i da će još danas na nas udariti.

Nikola. A ono svi, nek na glas moj pripravni čekaju. Idi sad dol na prostorišće tverdjavske, i zovi sve, što oružje nosi, i nositi može. Ondě ću vam kasati, što je carska volja, i što sam se ja činit odvažio.

Paprutov. (ode.)

Bačetić. A zar nećete milostivnu knjeginu gospodičnu, dok još prepreke nije na putu, k caru u Beč poslati? Ja nahodim da ovdě nije pristojno město za utljivi ženski spol.

Alapić. Tako i ja mislim.

Digitized by Google

Eva. Nemoj to, molim te, Niko, činiti! Ostavi me kod sebe! Pokaži světu, da od mene kao od preproste osobe nemisliš! Ja čitam na tvojem čelu, i poznam ti na očima, da se o našoj glavi radi. Věndar, Niko! neodbaci me! Žena kod svoga supruga mora biti. Ostavi me kod sebe!

Alap. Ali vaša kći, milostivna knjegino!

Eva. Moja kći? Nek pokaže, da ljubi.

Jelic. Tako ćako! tako! Neodbijte nas.

Juranić. Siget jé tverd, a mi smo hvala Bogu ljudi, — čeg bi se bojali.

Bačet. Ničega: ljudi bo smo; — ali ženskadia.

Eva. Nikola!

Jelic. Ćako!

Alap. Gospodine! Hrabrenie ćemo se boriti ako one u sěgurnosti budu.

Juran. Idji molim te, nesanjaj!

Eva. Jesam li gdě sěgurnia, nego nuzate?

Nikol. Nebrinite se ništa; ostati ćete!

Eva. Hvala ti, Niko!

Nikol. Sad na posao. Čekajte na me, i na zapověd moju na prostorišću tverdjavskomu. Idite, dok se ja obučem i oboružam. Umah sam kod vas.

Digitized by Google

Sotnici. Mi slušamo vašu zapověd!

Nikol. Srěćno pošli! *(odidu.)*

Nikol. Hodi sad, draga Evo! i obuci me! *(odidu.)*

Prizor 8.

Jelica sama.

Dakle me ostavi? O slučaju čemerni! Bože! Nuz njega nĕgda setjah svaku slast života, svaku radost i veselje; a sad sam zaostavljena, — sad sam zapuštjana! Kud ode? Kud zajde zvězda moja? — Juraniću! Juraniću! zar baš toliko vrědi tvoja zaručnica, da ju ostavljaš? — Al, što rekoh: da me ostavljaš? Il, nije li za domovinu sve jevtino? Tako je, tako! Idi! Budi ti Bog i Svi — Svetci u pomoći! *(ode.)*

Prizor 9.

(Prostorišće u Sigetu.)

Alapić, Bačetić, Paprutović, Juranić, višje stotnikah i bojnikah.

Alapić. Na moje poštenje! još kneza tako preobražena nijsam nikad vidio, premda sam

Digitized by Google

višjeputah š njim u boju bio. Ta vatra mu iz očiuh ferca. Ja neznam što mu je. Neznam, što bi od njega misliti mogao?

Juranić. Takvi mora svaki junak biti, kad za boj oboružana nepriatelja pred sobom vidi. I meni nije inače.

Paprutović. Tomu je, věruj, priatelju! mladost tvoja uzrok. Ali tako se neima stvar s našim knezom. Kad je on tako ganjen, kad njegove oči vatrene iskre siplju, onda znaj da što višje uzrok tomu mora biti, nego samo bojna volja.

Bačetić. Tako, tako, Paprutoviću! ti dobro govoriš.

Alap. Evo ga ide!

Svi. Blagoslov našem vitezu, našem dobrom Nikoli!!!

Prizor 10.

Predjašnji, Nikola,

(oboružan.)

Nikola. Hvala vam, bratjo! Iz serdca vam hvala!! Jeste li svi ovdě, kakono sam zapovědio?

Digitized by Google

Paprutović. Svi smo, gospodine kneže!

Nikol. Dobro dakle. Sad slišajte glas vašega vodje: S nebrojenom vojskom idje Sulejman na Siget, za nas sve skupa š njim uništožiti, zato, bratjo! deržmo se junački! Car Maksimilian stupa k Gjuru, da vojsku svoju ondě obbusija, i buduć verlo slab, za budalastu stvar nahodi na nepriatelja na odpertom polju udariti, dvojeć lovor predobiti, zato nemože nam nikakove pomoći poslati nego se uzda u našu tverdju, i u nas; — da se kano junaci vojujuć za Boga i domovinu i sveti věrozakon, smerti bojati nećemo. Nebojmo se dakle, pače mislimo, da i jedna jedina samo tverda klisura nasertanje morskih vodah odbiti može. Nebojte se njihove množine, sve nek sto njihovih bojnikah na jednoga naših junakah udara: Bog je s nami i njegovi Svetci. Cěl kerštjanluk oslanja se na nas, — na nas jednu šaku ljudih. — Gděgod se kerst zakonoše našega u berdu, na drumu i polju uzvisuje, malo, srědnje i veliko prosterto leži, i moli k svamogućemu Bogu za našu srěću, za predobitje. I kakogod se oni na nas, i na našu hrabrenost oslanjaju, tako i mi stupimo živežno k boju, ne-

Digitized by Google

prestrašljivo k smerti. Tad, ako se meni što čověčanskoga pripeti, t. j. ako prie pasti budem morao nego vi, onda budi ti, stari moj subojniče, Alapiću! Sigetske tverdje zapovědnik, i vodja vojske na město mene. Njega slušajte, kakogod i mene! — Još čujte, što vam kažem: Koi svoga predpostavljenoga slušao nebude, od ćorde će poginuti. Koi od svoje straže korak samo odstupi, bez ikakvog sûda umrěti će morati. Koi list kakvi od Turakah primi, umrět ima kano izdajica. Štogod od nepriatelja dojde, nečitano u vatru se baciti ima. Koji prestrašeni otajno medju sobom većali i šaptali budu, věsiti će. Koi to vidi, a javio nebude, jer mu je priatelj, š njim će zajedno věsiti; umarli bi smo ljudi, i neimamo nikakve otajnosti jedan pred drugim; neimamo uzroka, zašto bi to činili. Tako će bit, věrujte! a ne inače. Janitčarski onaj stotinik, koi se je prot Bogu i našemu svetom věrozakonu rugati odvažio, umrěti imade. Takojer i ono tri stonine turskih pasah zarobljenih, umoriti zapovědam, i glave njihove na bedenih za strah cěloj turskoj vojsci, uzvisiti. Nek naplate pogor selah, i

Digitized by Google

život nevino umorene bratje naše. Veliki se kerst ima odělati, cervenom bojom obojiti, i viš poglavnoga ulazka u tverdju, usaditi, da turskim pasom na znanje dade, kako, i zašto Keršćenik vojuje i umire. I kakogod se ja sad pervi, vaš vodja pred Bogom na kolěna prostiram za zakletvu učiniti, tako i vi činite, i na mojoj čordi zakunite se. *(idje naperво prostira se na kolěna i govori.)* Ja Nikola knez Zrinjski, zaklinjam se pred Svamogućim Bogom, da ću caru i domovini věran tja do smerti ostati; i da vas nikad u nijednoj pogibelji ostaviti neću! Nebo neka me ú stražnjoj uri života mojega ostavi, ako ja vas ikad ostavio budem; ako bratinski neuzbudem htěo s vami predobitje i smert děliti! *(ustane.)* Čini za mnom to, junački moj puče!

Svi. (kleknu.)

Stonici. (metnu svoju čordu na Nikolinu.)

Alapić i Bačetić. Tako isto i mi se zaklinjamo: da ćemo Bogu, caru i domovini věrni tja do smerti; — tja do poslědnjega čověka ostati!

Svi. Do smerti; — do poslědnjega čoveka!

Digitized by Google

Paprutović i Juranić. Mi vam obećajemo vitežki kneže! svaki posluh i pokornost tja do smerti, tja do poslědnjega čověka!

Svi. Do smerti; — do poslědnjega čověka!

(Zastor pade.)

Digitized by Google

ČIN III.

(*Šator Sulejmanov pod Sigetom.*)

Prizor 1.

Mustafa, Ali-Portuk.

Ali-Port. Nijsam li kazao? Tako mi Muhameda, nećemo moć lahkim ove kaurine nadvladati. Znam ja dobro, tko je Nikola knez Zrinjski.

Mustafa. Negovori toga dvaput Sulejmanu. Stari onaj lav, někako gnjevno gleda. Ibrahim je već njegovu serditost ocutio. Ha, ovi psi, nemogu ni vrěme dočekati, tà oni sernjaju kao slěpi, i gone nas sad ovamo, sad onamo, po bojišću. Sramota velika. Ša-

Digitized by Google

ka jedna ljudih! Sramota! Dvě hiljade naših već zakopasmo. Tà tu čověk mora poběsniti.

Ali-Port. Dobro sam ja govorio. Sad bi već bili na putu u Beč, ali ne, nego se slabimo na ovih zidinah. Dotle će car Maksimilian sa svih stranah europejskih vladarah vojsku sakupiti, i kad nas ovdě omalimo, s kojom ćemo revnostju i žestinom moć tada na krěpkoga i još neumorenoga nepriatelja navaliti? — O, budalaštine! Neopisljive budalaštine!

Mustaf. Priatelju! Priatelju! Tvoja glava.

Ali-Port. Stoji li morda tvoja čverštje i sěgurnie na vratu, što na te budalaštine mučiš? Ako nam sjutra stvar za rukom neizidje, věruj mi, da ćemo njegovo bezumno odvaženje životom platiti, tako da će se u kervi svojih bojnikah zadušit morati.

Prizor 2.

Predjašnji, Mehmed.

Mehmed. (*iz vana.*) Nek se od juriša prestane, pa natrag. To je sve badava, samo

Digitized by Google

se kerv prolěva bez polze. (*unidje.*) Kako ste kazali, tako se je, — i još gorje dogodilo.

Ali-Port. Dobro veliš, Sokoloviću! Ali što to sve prudi, kad Sulejman neće pametno věće da sluša. — Kaži, je l' nas skupo današnji juriš stao?

Mehm. Tri hiljadě od naših najboljih ostade mertvih. Zar nijste vidili, kako su Zrinjani naše bojnike, od kojih već mislismo, da su u tverdji, sa stermih bedenah navratce na tla turali? Tako su jedan za drugim nepreterzljivo kroz cělu jednu uru padali.

Mustaf. Al su se naši janitčari dobro deržali.

Ali-Port. Ej, idji! Što se hasni dobro deržati prot onom narodu, koi veselo i radostno za Boga i za svoju věru k smerti, kao u svatove idje? Věrujte mi; — ja Nikolu i njegove verlo dobro poznam.

Mehmed. Jeste l' već s velikim vašim sultanom bili?

Mustaf. Nijsmo, negoga evo ovdě čekamo, mislimo bo, da će nas skoro zvati.

Mehm. Pst! Čini mi se, da idje. Nebesa! dopustite, da mojemu glasu posluh dade.

Digitized by Google

Ali-Port. ldje zbilja.

Mehm. Pomozite mi. Govorite i vi po meni, vama bo mnogo věruje.

Prizor 3.

Predjašnji, Sulejman.

Sulejman. Kako je, vezire?

Mehmed. Dao sam od juriša prestati.

Sulejm. Ej, kuga te umorila! A tko je dao zapověd?

Mehm. Budući, da sam jatomce janičare bez koristi padati gledao, to učinih, vojsku tvoju za drugi sréćnii dan čuvajući. Zidine Sigetske već dugo ionako našem zernju protiviti se nemogu, skoro se moraju razoriti, tad će preko njih kano slavodobitnici junaci tvoji u Siget unići, i na verhovih njegovih poluměsec uzdignuti.

Sulejman. Da Siget past mora, to ja znam, niti trěbam sverh toga razlaganja; dali znaj, da ću svaku uru na to upotrěbiti, makar ga s milionom životah kupiti morao. Ti znaš dobro, da ja ljude nikad štedio nij-

Digitized by Google

sam, pa sad, da u starih mojih godinah to učim. Mehmedé! Mehmede! boj se moga gnjeva! Na te tovarim moju voljù; i je l' ti taj tovar za slabačko tělo težak? čuvaj se, da te neunišțoži.

Mehm. Ako sam zaišao, možni gospodine i care! iz dobre je sverhe čin taj izvěrao.

Sulejman. Slugino je slušati, a gospodarovo zapovědati. Upamti si to dobro. Što ti imaš zapovědati? Što odredjivati? Ja hoću juriš! Juriš hoću! Ako neće s dobrim ići, a ti pse draži, i pikaj na njih, da k zidu idu. Juriš, juriš ja hoću; jesi l' me razuměo?

Ali-Port. Veliki moj gospodine i care! nezaměri mi! što ću tvojoj mudrosti ponizno predložiti.

Sulejman. A što napriměr?

Ali-Port. Nemoj višje danas na Siget udarati. Ja ću dojduće noći dati sa svih stranah na tverdjù i varoš pucati. Dugo se neće moć deržat, věruj mi! Daj medjutim zarobljenog onog kaurina preda se dovesti, nek izpovědi, kako je u Sigetu. Neotimljí umorenoj tvojoj vojsci potrěbni pokoj. Pametna od-

Digitized by Google

vlaka više učiniti može, nego boj. Predobitje nemože se siliti.

Sulejm. Ja ću ga pako siliti. Ja ću pokazati, da ga siliti uměm.

Ali-Port. Spoměni se od Malte.

Sulejm. Ah, svi te vrazi tergali! Ali, neponavljaj mi toga, ako ti je glava draga; inaka bo više od tebe terpim, nego što bi kano sultan terpiti morao.

Ali-port. Moj život i smert u tvojih je rukuh.

Sulejman. Jer ti to znadeš, pa pokraj toga věndar volju tvoju neprestrašljivo očituješ, oprašťjam ti. Ja ljubim istinu, koja se smerti neboji. Za znak moje carske milosti, tvoj ću savět poslušati, i neću danas na Siget udarati. — Dovedi preda me zarobljenoga onoga kaurina!

Ali-Port. Mahom; već sam ga dao zvati.

Mustafa. Veliki vam je to junak, mnogomožni care! Živog ga uhitit nebi mogli, da mu nij jedan naših hrabrenih janitčarah smertno čelo izsěkao, štono ga napol mertva na tla obali, i istom pomoćju naših umětnih lěkarah k sebi dojde. Evo ga idje! —

Digitized by Google

Prizor 4.

Predjašnji, Bačetić.

(svezanom glavom, vodjen od jednoga age, pred Sulejmana stuplja.)

Sulejm. Vatreni pogled, hod junački. Ja i na momu nepriatelju to počitavam. — Tko si ti, mladiću, kaži mi?

Bačet. Ja sam tvoj nepriatelj, i Keršćenik, dakle iz dvojstrukoga sam ti uzroka merzak.

Sulejm. To ti samo tako misliš ponosni Zrinjanine! — Valuj! kako je u Sigetu?

Bačet. Kušaj tvoju srěću! Udri na njega, i viděti ćeš, kako je!

Mehmed. Jadni robe! Zar se tako velikom sultanu odgovara?

Bačet. Budi ti hudi izmetku tvojega naroda njegov rob, ja nijsam. Ja kano Zrinjanin klanjam se samo Bogu na nebu, a kralja moga počitavam na zemlji.

Sulejm. Ti mi se dopadaš, kaurine! Nego mi kaži: kako je tamo kod vas u Sigetu. Ja znam, da ste vi hrabreni bojnici. Il bi

Digitized by Google

morda toliko težio za vašom Ugarskom, da nebi njejne stanovnike puno poznavao. Ja voljim sve da i nijsam lav, da me medved služa, nego da me pas i mačka kraljem nazivaju.

Bačet. O ti lave, čuvaj se tvojih medvedah. Pravi medved neboji se tvoje prětnje.

Sulejm. A ono nek moje šapalje ućuti. Sad kaurine, kaži mi: kako je u vašem Sigetu, i hoću li skoro moć moje zastave u njega uněti. Ako pri tvojoj mučkavici tverdokorno ostaneš, znaj, da ću ti tvoj němi jezik podrězati. Govori dakle!

Bačet. Žalibože, moj sultane! za te tvoje rěči koje po větru prosipaš; od mene ništa drugo čuti nećeš, nego samo: Idji tamo, i viděti ćeš kako je. Zrinjani neće běžati. Oni tomu nijsu naučni. Idji tamo! oni će te, věruj mi, dočekati, i kazati kako je.

Sulejm. Ja sam toliki svět predobio, zakone sam mu predpisao, a ti misliš, da je šaka tvojih Zrinjanah tverda pećina. Dvěsta hiljadah vojske ja imadem, kadra na cělu Europu udariti, pa će joj jedna kukavna zidina odoliti moći?

*

Digitized by Google

Bačet. Množina, s hrabrenostju uzporedjene, nestaje. Oni tamo u Sigetu znaju višje, nego ti, i tvojih dvěsta hiljadah turskih pasah. Oni znaju umrěti za pravu věru mirno i dragovoljno, a ne ludasto i slěpo kao ti s tvojom ćoravom vojskom.

Sulejm. I umeręti će, Alleh mi! Zar nije to isto onakova budalaština, kano kad bi brodar brod prot vodi, koja preko pećine dol u dubljine rulja, těrao? Zar se neće brod skupa sa svojimi upraviteljі u dubljini vodah utopiti? Zar mu neće imena ukratko nestati?

Bačet. Ne, Sulejmane, ne! njegovo će ime vazda živěti; svi će ga narodi, dok je světa i ljudih hvaliti i slaviti. Ali tebe, nevěrniče, tebe smetu čovečanstva, tebe će ružiti, i pogerdnim imenom okrutnika nazivati, to ti ja kažem! Glej, kako mu robovi derhtju, što ova bez straha u oči njihovom velikom sultanu, i mnogomožnom caru kazati směm. -- Moj sam život s ovimi rěčmi na paučinu oběsio. Čini sad iz mene, što hoćeš. Ja sam ti kazao, što ti još do sada nitko kazao nije.

Sulejm. Kaurine! ja ti život poklanjam. — Zar može što psina měsecu nahuditi, kad

Digitized by Google

na njega laje? — Ja ti Muhameda mi! malo poklanjam; život bo je samo velikim ljudem skûp. Po prahu puzati, i onako neće već živěti.

Bačet. Po to neću da živim. Ako ćeš mi što pokloniti, ako ćeš me počitati, ti me daj umoriti.

Sulejm. Ljude počitavati, već sam davno zaboravio.

Bačet. A ti se uči na meni. Ja od neprijatelja mojega věrozakona, i dušmanina moje domovine! nikakve milosti netražim *(dere sa sebe obvitke.)* Teci kervi, il ovdě il u boju, svejedno je. Za moga kralja i domovinu, věndar umiram! — Proklestvo sverhu tebe, Sulejmane! a blagoslov sverhu mog velikoga cara! *(pade onesvěšten na zemlju.)*

Sulejm. Budalasti kaurine! — Ako car Maksimilian mnogo takvih imade, može se bogatušem nazvati! Nosite ga na dvor i ako mu se još pomoći može, nastojte; umah po Levia pošaljite! *(odnesu ga.)*

Digitized by Google

Prizor 5.

Predjašnji.

(okrom Bačetića.)

Sulejm. *(za se.)* Kaurine! kaurine! Ti si me mnogo razjědio. Mnogo si mi koješta izgovorio.

Mehm. Čini mi se, da se je naš veliki car na onoga kaurskog psa razljutio. Čini mi se, da ga je njegova oštra rěč, razjědila.

Mustafa. Meni ga je žao.

Ali-Port. Danas rano najdoh Levia kod njega u šatoru, i pitah ga, što mu je? On kretjuć s rameni, dade mi razuměti, da ga je današnji nesrěćni boj sasvim uznemirio i pobunio.

Mustaf. Tako će i bit, jer, da je on pri sebi, da je pri svojoj staroj pameti, nevěrujem, da bi onom zarobljenom Zrinjaninu oprostio.

Mehm. Odstupimo malo od njega, čini mi se, da će nješto razlagati. Gledajte samo, kako mu se čelo vora. Hajdemo malo na stranu! Ostavimo ga! *(odidu.)*

Digitized by Google

Sulejm. Pripoznaj, stara sěda ćelo, da na ova hrabrena nasertanja Zrinjaninah nijsi niti mislila! Nijsi si, nijsi drugu Maltu izsniła. Još ima ljudih za imenom i slavom žednih. Misle li tako svi Zrinjani, kao onaj, koi malo prě preda mnom bi, onda će zaisto nasertanje moje izprazno biti, na ovoj šaki kaurinah, koji za izgubiti što drugo, okrom svog života, ništa neimaju. — Ipak, past jedanput moraju. Past moraju sve neka najdublje jamurine tverdjavske s mertvimi tělesi janitčarah mojih ravnat budem morao, past moraju! — Ali vrěme, vrěme to je ono, što mi se nedopada. Zar sam se ja podigao, da samo Siget osvojim? Zar moja odluka nebiaše dilje ići, neg ovdě kod několiko pedljih zemlje ostati? Zar se ja nijsam za cělu Europu pripravio? Zar nijsam nauměo iz predobivenog Beča cěloj Němačkoj zakone predpisivati, pa ležim ovdě s vojskom mojom, razbijajuć šedu moju ludu ćolku o zidine Sigetske, razmišljajuć kako bi moguće bilo ovo několiko Zrinjaninah iz njihove sěgurnosti protěrati, i uništožiti. Poběsnio bi i poludio, kad bi htěo moj slavni život ovako kukavno overšiti i moje poslědnje krěp-

Digitized by Google

kosti u ovako malovrědnom boju razsipati. Ne, ne, svetca mi mog Muhameda! to ja neću. Ja sětjam, da su kratki dnevi mog života, unutarnji někoi gnjev ruje serdce moje. Zato je odlučeno: Siget se mora prědati, pa idjem tada prot Maksimilianu. — Koi svět nadvladati može, onaj može i jedno kraljestvo kano milostinju pokloniti. Siget mora moj biti; — kako? — to je meni svejedno, — moj mora biti. Blagu i bogatstvu nepraštjam, kad mi što serdce poželi. Vezire!

Mehm. Gospodine i care!

Sulejm. Idji berzo u Siget! Traži ugovor s Nikolom knezom Zrinjskim. Nek mi se bez oproverženja prědade. Reci mu, da je njegov jogunluk běsnost, i budalaština gledeć na množinu naše vojske. Reci mu, da se nepristoji sa tom ludostju udarati jednomu junaku, kano što je on. Ponudi ga od moje strane s horvatskim kraljestvom, koje će takojer i na potomke njegove prelaziti; i drugo, štogod hoće od blaga. Kaži mu, da sam mu pripravan svaka dati, samo nek mi Siget prědade. Kaži mu, da ću ga kano moga priatelja i uveznika vazda poznavati i počitavati nek se samo prědade. Kaži mu, jesi l' razu-

Digitized by Google

měo: Horvatsku kano baštinsko kralјestvo. Govori mu k serdcu, i ako to opraviš, biti ćeš nadaren, kako još nigdě nijedan car nenadari, samo neka se prědade.

Mehm. Gospodine i care! koliko ja Nikolu kneza Zrinјskoga poznadem; — věrujte mi, da sve ništa pruditi neće.

Sulejm. Al neka prudi; ja hoću, da prudi. Kaži mu, ako se neprědade, da ću sve, niti dětčicu u materinskih utrobah neiznimlјujuć, moriti, suprugu pako i kćer za ruglo cělom kerštјanluku mojim robom žertvovati. — Stani malo! — Nije l' se govorilo, da je juče njegov sin zaroblјen?

Mehm. To se je samo govorilo; al nije istina.

Sulejman. Svejedno. Kaži samo, da imamo njegovoga sina, i ako tverdјu neprědade, kaži mu, da ću ga tako mučiti, da isti pakao nad njim plakao bude. Predloži mu, što volјi: il krunu na glavi imati, il svoga sina mertva gledati. *(odidјu,)*

Digitized by Google

Prizor 6.

(*Dvorana u Sigetu.*)

Nikola, Alapić, Paprutović, Juranić, *višje stotnikah.*

Nikola. Što vam se vidi, bratjo? Bi l' novi varoš dulje terpio? Mogu l' se još na njegove zidine pouzdati, da drugi juriš čekam, ili ću ga zapaliti, da ono vlastitom našom rukom razorimo, što našim mačem obraniti kadri nijsmo.

Juranić. Nemojte to činiti, sladki ćako! Ostavi mo mi to, ako je Bog sudio, za janitčare. Zar da naši gradjani, koji su sve svoje dobro obrani našoj izručili, ufajuć se u nas, onamo baklju letit gledaju, gdě sěgurno město najti misliše? Beden je još dosti tverd, a narod hrabren i věran. Čekajmo slobodno drugi juriš, eda ih naša bojna volja preplaši, i tada ćemo caru varoš, a věrnim gradjanom dobro njihovo osloboditi.

Nikol. Misao ta tvoja, do neba te uzvisuje, dragi moj Juraniću! To je verlo lěpo od

Digitized by Google

tebe, da si se tako za dobro čověčanstva poprimio. Tko je lavu u boju priličan, onaj nesmě na lavsku visokodušnost zaboraviti. Ti si najmladji ovdě medj nami, i premako se na hrabrenosti s mnogimi měriti možeš, věndar u ovom slučaju: t. j. štose ovdě odlučuje, manjka ti bojno věžbanje. — Govori ti, Alapiću, što ti misliš?

Alapić. Što Lovro čovekoljubno sovětovaše, nahodim za dobro; jer sam i sám rada kukavni varoš čuvati; medjutim, naših je, kakono znamo verlo malo, a beden prostran za malu jednu herpu ljudih. Mi nemožemo svagdě množtvu janičarah odoliti. A ionako je već danas varoš od Ali-Portuka sasvim skoro ropucan i razvaljen. Turni su porušeni, niti ćemo s pervim jurišem moć sěgurni biti. — Gradjani nek berzo sva svoja gibljiva dobra ovamo u stari varoš unesu, tad se slobodno bez dalješnjega istraživanja — baklja goruća na njega hititi može, bolje bo je da do temelja izgori, nego da se Ali-Portuk ondě obbusije, i tako sěgurnie na stari varoš puca.

Nikol. Tako i ja mislim, Alapiću!

Paprutović. Meni je nedoknadljivo, i možebit, da ću se kom i zaměriti; — meni je

nedokučljivo, kad razborno razmišljavati pojdem, da se je car Maksimilian sa osamdeset biljadah pod Gjurom utaborio, pa i nemisli, da nam pomoć pošlje. Zar on nemari za svoje ljude? Za svoju tvèrdju? Zar nemari za skupi život Nikole Zrinjskoga? Tà ono je zbilja za poluditi, kada čovèk promisli, gdè se ono bezumno smerti žertvuje što bi se sačuvati, i za bolja srèćnia vrèmèna štediti moglo, i moralo. Nek dokuči to tko može, ja dokučiti nemogu.

Nikol. Nemoj tako sumnjit od našega dobroga cara. On ima dosta nevoljah, tugah, brigah, i mukah. Ja dobro znam, da mu serdce proplakuje, da mu je ne samo nas, nego i drugih bojnikah žao; al što ćemo dè, tako bit mora. Žao mu je, znaj sègurno, što je mene i vas smerti žertvovao. — Na njegovoj odluki, i odredjenju, neima mahne, ja ga visoko cènim. Mi ovdè možemo mnogo pruditi, i opraviti. Mi ćemo još koiput s Turčinom boj biti, ovamo oslabiti ćemo ga, onamo opet Maksimilian će dobiti vrèmè svoju ostalu vojsku sakupiti, i tako ćemo dvojstruko koristiti. O priatelju, budi uvèren, da je mudro i pamet-

Digitized by Google

no, tko tako čini. On žertvuje smerti hiljade, da milione sačuvati može.

Prizor 7.

Predjašnji, *(jedan Stotnik.)*

Stotnik. Eno jedan turski vodja pred vrati čeka, kako veli u ime svoga cara, s vami ugovarati se. Nego bez svědokah želi věćati.

Nikola. Bi l' ga upustio?

Alapić. Škoditi neće. Věndar sam novoželjan; rad sam znati, što nam novoga nosi.

Nikol. Dovedi ga k meni. A vi drugi budite u predsobi, i pazite dobro na me. Što se novog varoša tiče, još ću razmišljavati, medjutim věndar dajte zapověd, da gradjani dobra svoja iznašaju. Pripravite takojer i baklje, da zajedno na sedam stranah goriti može. — Kad vam dadem znamenje, unidjite. — Nek taj Turčin dojde. *(odidju svi, sam Nikola ostane.)*

Digitized by Google

Prizor 8.

Nikola sam.

(Idje k prozoru, i gledajuć dolè na varoš —)

Evo ga, ovdè leži, kukavni varoš! — Još nèki sladki pokoj trepti viš krovovah njegovih, topovi su umučali, dugački boj prijatelja je i neprijatelja uznojio. Svud je na ulicah mirno, kano da nigda boja nebi niti bilo; svako idje rěvno za svojim poslom. — Glej, kapie od svojih kućah zatvaraju, a i nemisle, da više jutra neće biti, koje će ih otvoriti. Oni i nemisle, da već strahoviti blěsk, koi će sav taj mir utamaniti, na vedrom nebu u pripravi stoji, čekajuć samo ruku, koja će ga dolè hititi. — Pa ovu srěću ja bunim? Ja ovaj pokoj podkapam? Bog mi izruči dobro tolikih věrnih gradjanah a ja ga gubim? Smèm li ja to činiti? Smèm li tudj život tražiti? Moj mogu, moje supruge, mojega děteta, mojih prijateljah, — kad je dobro občinsko u pogibelji, sami bo su se nenatěrani meni podvergli. Oni moraju, premda ne-

Digitized by Google

vini sa mnom k smerti ići. Ali ove sirotinje, ove? — Směm li ja to učiniti? Směm li ja rušiti ono, što gradio nijsam? — Směš li ti to Nikola? — — Ah, tè na što mi se gazžali? Što te suze znamenuju, stari viteže? — Domovina tvoja išće od tebe tvoje serdce, tvoju hrabrenost, — nepitaj: směm li ja to? —

Prizor 9.

Nikola, jedan stotnik, i Mehmed.

Stotnik. Turski vodja, gospodine!

Nikol. Nek dojde; ja sam sám.

Stotnik. (*ode.*)

Mehm. (*unidje.*)

Nikol. Kako? Ti si tu, Sokoloviću? — Dobro mi došao, kakvi mu drago glas nosio. Sva prilika, da car što važno sa mnom imade, dok je svoga najugledniega poslao.

Mehm. Moj gospodin car Sulejman prima te u carsku visoku svoju milost, i pozivate s bratjom tvojom, da mu razmišljav slabu vojsku tvoju, tverdju Sigetsku prědadeš. Car slavi i počitava djedjerno serdce tvoje,

Digitized by Google

i žao bi mu bilo da se još koiput s tobom, kano s nepriàteljom ogleda. Pripravan ti je svaka dati, kojagod se njegovom carskomu veličanstvu pristoje, ako se danas još prědadeš, ako pako ne a on će sve bez obzira moriti. Tako je, to je on obećao.

Nikola. Više mi neimaš ništa kazati? So tim si mogao kod kuće ostati. Kvar za ono vrěme, koje si na putu k meni badava potrošio. Ja sam Nikola, knez Zrinjski, to je moj odgovor. Ako me Sulejman, kakono veliš kano viteza počitava, s kojim licem može od mene izdajstvo iskati?

Mehm. Da si ti samo vitez, onda bi što drugo bilo, al si i suprug i otac. Čuj, Nikola! Sultanov gnjev neće niti ženskadii praštati. On se je zakleo, da će ih svoim robovim žertvovati ako se neprědadeš. Ti možeš u boju kano junak pasti, ali spomeni se tvoje supruge tvoje kćeri! Nikola! Nikola! mene terci prolaze, kad samo na to pomislim. One utljive ženske glave, okrutničkim proštakom žertvovati? —

Nikol. Baš si pogodio.

Mehm. O primi moj savět, Nikola!

Digitized by Google

Nikola. Kukavni poturice! Ti moju suprugu nepoznaš, nepoznaš njejnu visokodušnost, koja se u utljivom njezinom serdcu širi. Kaži tvojim robovim, da se uzdaju, al nek se nenadaju. Moja je supruga, i moje je dête; i jedna i druga za krêpost, kad vrême bude, znati će umrêti.

Mehm. Al on netraži tvoje tverdje badava. Ona mu je baš omilila i rad bi ju imati, to možeš zaključati iz velike ćêne, koju ti daje. Horvatsku, kano baštinsko kraljestvo dobit ćes, i štogod još od blaga i bogatstva želiš. Kano priatelja i zaveznika svoga, vazda će te on, i potomci njegovi počitavati.

Nikol. Fuj! — Zar me smêš još so tem sramotom nuditi. — Kaži tvojemu Sulejmanu, da je Nikoli skuplje poštenje, nego kruna i blago. Kaži mu, kaži, da mene može i čelu moju vojsku uništoàiti, al mi poštenje nemože. Idji, pa mu tako kaži!

Mehm. Dobro dakle, ti tverdokorni čovêče, kad te to ganuti nemože, a ti poslušaj, što ću ti još prê, nego odem, kazati, i derhtji! Tvoj je sin kod nas zarobljen; i nepredaš li se, obećao je Sultan, da će ga tako dati mučiti, da će isti pakao verh njega

Digitized by Google

cviliti. Na tvomu će sinu tverdokornost i bezumnost tvoju osvetiti.

Nikol. Moj sin, Gjuragj? Ah, Sinko! Sinko! Bože, ruka je tvoja težka!

Mehm. Domisli se! — Okrutnici su već pripravljeni.

Nikol. Kod mene tudě domišlavanje města neima. Nikola je Knez Zrinjski na tvoje svake predstave gluh, jesi l' me razumčo? Mučite ga, kinite ga, mercvarite ga, tergajte mu od trupa s ujajnimi kléšći ude njegove; Gjuragj je moj bio, moj sin, nek junački umre. (*na vrati.*) Paprutoviću, baklju na novi varoš! — To je ono to, štono sam vazda želio: nek umre, nek vrědan svoga otca bude, i evo to sam sad dočekao, svejedno je, mar i od vaših mukah, za domovinu věndar umire. (*na vrati.*) Baklju na novi varoš, nek gori! — Pitajte ga u njegovoj muci, bi l' htčo život svoj s otčinom sramotom odkupiti, i ćut čete ga gdě viče: „Neću", i rado umrěti će.

Mehm. Zaisto, ja se sverh te visokodušnosti čuditi moram.

Nikol. O, nemoj misliti, Sokoloviću! da sam ja samo takov. Pitaj, moje od pervoga

Digitized by Google

do poslědnjega, i svi će ti to isto kazati, što sam ti ja već razborno kazao; svi će ti kazati, da će radostno umrěti za Boga, cara i domovinu. I ista još moja ženska obitelj. Iz njihovih ćeš ustah mahom to svědočanstvo čuti. *(zove.)* Evo! Jelice! Juraniću! Alapiću! Hodite svi ovamo!

Prizor 10.

Predjašnji, Eva, Jelica, Juranić, Alapić, Paprutović, višje stotnikah.

Eva. Evo nas, što ćeš, dragi Niko? Ta ti si sasvim preobražen.

Alapić. Što je to, gospodine? Što se tvoje oči tako sjaju?

Nikol. (Mehmedu.) No, Sokoloviću! sad ih poslušaj! *(svojim.)* Kražite ovomu sumnjivcu ovdě: nijste li se zakléli za domovinu u boj i k smerti ići.

Svi. Jesmo, i to nenatěrani.

Nikol. Kažite mu i vi žene, jer nevěruje: nije li vaše serdce pripravno mač dragovoljno

Digitized by Google

dočekati, kad se o omaćenju vašeg poštenja radi?

Eva. Tebe ću slědit, dragi moj Nikola, s veseljem, k smerti!

Jelic. A junakinja će rado s junakom umrěti!

Nikol. (*razkriliv ruke svoje.*) O, pristupite k meni, da vas obgerlim! Bože! Bože! pa srećan nijsam ja? (*vidi se kroz prozore vatra.*)

Paprutović. Već su baklje hitjene, već novi varoš na sedam stranah gori.

Nikol. Mehmede Sokoloviću, sad možeš ić! Idi, pa mu kaži, tvojemu caru, kakvog si Nikolu našao. Kaži mu, da kakogod on misli, da i cěla njegove vojska onako misli. Najavi mu da već novi varoš gori, Kaži mu da je moja zbiljna volja još jedanput s njim se ogledati. Kaži mu, da Nikola Knez Zrinjski višje cěni poštenje, nego krunu. Kaži mu, da mu je domovina skuplja, nego život sina svoga. Kaži mu, da je pripravan umrěti, i da vas radostno čeka. Dojdite, evo nas, i udarite na juriš; nego znajte da živogu nijednoga nećete dobiti; Sigetske će nas zidine pokriti.

(*Zastor pade.*)

Digitized by Google

ČIN IV.

(*Sulejmanov šator.*)

Prizor 1.

Sulejman. (*na stolici kano izvan sebe.*) ***Levi.*** (*stoji za njim.*) ***Mehmed.*** (*dojde.*)

Mehm. Kako je, caru?

Levi. Zlo, verlo, zlo.

Mehm. Odkad je tako jako bolestan?

Levi. Odkako ste u Siget odišli. — Čuvši, da je toliko hiljadah od naših palo, to ga uznemiri i obali. Evo ga sad leži blěd kano stěna. Pervo jutro, i nij ga više,

Mehm. Možni gospodine, i care!

Digitized by Google

Sulejm. Kaži mi: „Siget je tvoj," i uzmi si Egipat za kraljestvo.

Mehm. Sve badava, gospedine, sve! Kazao sam ja tebi, da ja u Sigetu s Nikolom Knezom Zrinjskim ništa opraviti neću moći. On se nedade na nijedan način ganuti. Sve sam mu predložio, štogod si mi izručio, ali samo badava rěči prosipah; kako on misli, tako cěla njegova vojska misli, i ista ženskadia.

Sulejm. Dosta, nesmutjuj me dilje. Taki daj zapověd na juriš. Siget mora pasti, jesi l' me ražuměo. Idji, daj zapověd na juriš!

Mehm. (*ode.*)

Prizor 2.

Sulejman, Levi.

Sulejm. Evo me sad na sverhi mojih slavnih činjenjah u smertnih mrěžah! Svět je derhtao, kad si je gnjev moj kroz najtverdje klisure pute otvarao, a sad ovdě na nesvěsti bolestan ležim, i razbijam zadnju krěpkost

Digitized by Google

moju na ovih zidinah. — Moja će stražnja ura skoro udariti.

Levi. (*plače.*)

Sulejm. Što? Ti plačeš?

Levi. Tko nebi plakao, kada vidi zvězdu zalaziti, koja je sjajno kano žarko sunce světila? Ona je bila radost, veselje, utěha, i podpor starosti moje; — a sad š njom sva prolaze.

Sulejm. Dakle moram umrěti? Moram li?

Levi. Utěšite se, možni Gospodine i care! Vi živite po sve věke. Slavu, koju ste za života, vašega zadobili, pripovědat će svikolici narodi, dok je světa.

Sulejm. Levi, moram li?

Levi. Ako Bog neće čudesah, onda znajte, da će vaši viš vas do zore plakati.

Sulejm. Što je danas? Kakvi je dan?

Levi. Dan godšnje uspomêne tvojega slavodičnoga predobitja pod Muhačem.

Sulejman. Nikola! ovi će bit i tvoje smerti.

Digitized by Google

Prizor 3.

Predjašnji, Mehmed, Ibrahim, Mustafa, Ali-Portuk.

Mehmed. Gospodine! učinjeno je sve kakogod si zapovědio. — Ako još što zapovědati imaš, Evo ovdě su ti věrni vodje.

Sulejm. Ništa drugo, nego samo deržte se dobro. Na juriš udarite. Danas je dan slavnoga onoga predobitja pod Muhačem. Udritę! Udrite! Danas mora i Siget pasti! Těrajte bojnike na zidine! Siget mora pasti! Mora pasti! Udrite na juriš *(odidu vodje.)*

Prizor 4.

Sulejman, Mehmed, Levi.

(čuje se trubiti na juriš.)

Sulejm. Derži me, Levi! Derži me, pasti ću! Allah, nedaj mi prě umrěti, dok nevidim konjske repove i moje zastave na Sigetu vějati se! Nedaj mi prě umrěti!

Digitized by Google

Mehmed. Gospodine i care, zapovědaj tvojemu životu! narav te je naučna slušati.

Sulejm. O, usilila se je, kao i Nikola. — Ha, nečujete li vikati, bubnjeve zvoniti, svirale svirati, trubljе trubiti? Mehmede! to je moja najdražja pěsma bila; to mi je bila svetačna pěsma. Iz tisuću bojevah orila je i s predobitjem uši napunila. Još jedanput prě nego u hladni grob padem, moram ju čuti. Samo jos ovajput, srěćo, pokorna budi tvom gospodaru!

Levi. Gospodine! nemojte mnogo govoriti; može bo vam škoditi. Pokoj vas može okrěpiti.

Sulejm. Što govoriš to? Zar ti misliš, da bi onaj, koi je ovako živio, kao ja htěo svoju stražnju snagu u snu gubiti? Živi ja samo onaj čin nazivam, koji oslablјene krěpkosti iza sna silovito budi. Mir umara, — samo onaj koi posluje žive, i zato hoću, da živim, neću da prě smerti umrěm.

Digitized by Google

Prizor 5.

Predjašnji, Mustafa.

Mustafa. Gospodine i care! daj od juriša prestati. Badava samo žertvuješ smerti čete tvoje. Nikola je poběsnio kano razdraženi lav. Nemože se ni izbrojiti, koliko je naših već palo. Jedan od Zrinjaninah udara na naših hiljadu. Tà oni moraju vragovi biti, jer nije moguće, da ljudi takovu snagu imati mogu. Janitčari već nećedu niti da udaraju.

Sulejman. Daj ih kroz pse těrati. Bičem ih udaraj, nek se penjU na bedene. Nasadite za njimi topove, i ubite ih, ako neće da idu. Siget mora pasti, makar jamurine gradske sa visinom bedenskom glavami mojih janitčarah oravnati morao, — Siget mora pasti. Udarajte, ja bo sam s jednom nogom već u grobu. Ja hoću da kano slavodobitnik medj germljavinom topovah s ovoga světa pojdem.

Mustaf. (ode.)

Digitized by Google

(Čuje se bubati, vikati, svirati, trubiti.)

Mehm. *(za se.)* Evo ga, skoro će overšiti. Još se neće ni pomračiti, i neima ga više.

Levi. Negledajte, gospodine i care, ta ko tumno! Zar se i junak smerti boji?

Sulejm. A što je smert, da bi je se bojao? Ima li štogod, što bi junaka preplašit moglo? Dobro bi mi došla, kad bi samo s dolazkom njezinim Siget porušen gledati mogao. Onda bi ju obgerlio i poljubio. Al ovako umrěti? Ah, ovo mora i najhrabrenie serdce derati. — Kano slavodobitnik sam sedamdeset i šest putah prolětje pozdravio, a sad na sverhi, da kano pridobjiveni s ovoga světe polazim? — Ah! —

Mehm. Ta još živiš. Nezdvoji! Još možeš poluměsec na Sigetu a Nikolinu glavu pod tvojima nogama viděti.

Prizor 6.

Predjašnji, Ibrahim.

Ibrahim. Ti si izgubio. Tvoje čete běže. Paša je egipatcki pao, i mnogo tvojih boj-

Digitized by Google

nikah. Nemožemo ništa opraviti; Zrinjani su běsni.

Sulejman. I ti, prokleti spola tvoga! Siget mora pasti Juriš ja hoću.

Ibrah. Al nije moguće.

Sulejm. (*ustaje, i baca hanžar za njim.*) Idi bez traga! (*pada na zemlju.*) Udrite na juriš! Na juriš! (*umre.*)

Prizor 7.

Predjašnji, Ali-Portuk.

Ali-Portuk. Što je to? Car mertav? Što smo sad činećí? Puk se je pokunio, i još ako što od njegove smerti čuje, svi smo, věruj mi izgubljeni. Daj, da ga kakogod zaslěpimo, i prěvarimo, da žive.

Mehm. Tako i mora biti. Nas trojica samo znademo, da je mertav, i to proglasiti nećemo. Onoga tamo Židova Levia, ušutkati će ovaj hanžar. A njegovi su dvorani od mene već podmazani, nij se ništa bojati. (*dvoranom.*) Nosite ga i prekrite! Skoro sam i ja kod vas.

Dvorani. (*odnesu ga.*)

Digitized by Google

Mehm. U dobri čas sam u Carigrad poslao na Selima. On će sad vladati. — Tělo mertvoga našega sultana dati ćemo na prestol i sumračje će našu prevarku podperti. Bojnici će ga viděti, i misliti, da je živ. — Na novo ćemo na Siget udariti, i pasti će sěgurno. Po tom u Carigrad u divan.

Ibrah. Zar da smo s ovolikom vojskom badava došli, i da ništa nepredobijemo, nego samo Siget? Zar nećemo pod Beč ići, i na Maksimilianovu vojsku navaliti?

Mehm. Priatelju, mani se toga! Sad Zar da na Maksimiliana udarimo? Što misliš? Zar nas nebi razbio? Zar neznaš još, koliko je naših palo? Pa kud bi sad? Da nam nije Siget tako jak, a još jačji Nikola bio, već bi davno němačkom narodu zakone iz Beča davali; ali jer nam neizajde to prě za rukom, zato se natrag ići mora. Persianska se je ionako podigla; a Selim, znaš, da je vazda ovoj vojsci protivan bio.

Ali-Port. Ja tvoje věće za dobro nahodim. Evo ti u zalog toga moja ruka.

Ibrah. Ja mislim, da Sokolović poznade svoje priatelje. I ja na tvoje věće pristajem, premda me verlo žalosti, da je odluku na-

Digitized by Google

šega pokojnoga velikoga junaka, Nikola posve uništožio.

Mehm. Sad idjite na dvor, pa vičite da je car zdrav, i da će se skoro čeloj vojsci pokazati. A ja medjutim idem našu prevarku provizvadjati. — Ti Levi! pojdi za mnom. *(odidu.)*

Prizor 8.

(Podrum u Sigetu.)

Serengović, (vodi.) Evu i Jelicu.

(po stupajih dol u podrum.)

Šerengović. Hodite za mnom, milostivna knjegino! — Dajte mi ruku vašu, gospodično!

Jelic. Evo je.

Šereng. Stupaji su stermi. — Samo još dva imamo, i dole smo.

Eva. Što radi moj suprug, moj Nikola?

Šereng. Vidio sam ga baš malo prě na bedenu. Zrav je i krěpak. Na juriš čeka. I stotnika Juranića vidio sam zdrava na bedenu zahvaljujućega milostivnomu gospodinu, da

Digitized by Google

ga je od turske sulice oslobodio. On vas, gospodično, daje lěpo pozdravljati.

Jelic. Ta zar još nije mira? Zar već taj boj neće prestati?

Šereng. Težko kad, mladjana gospodično! Turci neprestance na naše navaljuju; baklje hitaju u tverdju i pucaju. Baš su sad svoje topove prot vašoj sobi upravili, i zato sam vas ovamo doveo, gdě je sěgurnost. Ovde možete u miru biti, i malo odpočinuti. Hrane i pitjah imate premako malo, ništa-nemanje za vas će do izkupljenja dosti biti. Sad s Bogom, milostivna gospojó! i mislite na starca vašega Šerengovića. *(ode.)*

Eva. Dobri starče! uťaj, sanjaj; ja vidim, da tudě spasenja neima,

Jelic. Draga majko! on misli kako mi se vidi od spasenja ú věkověčnosti. *(plače.)*

Eva. Šuti, drago děte! — Čini mi se da otac ide. Obriši si suze s plačnog lica da mu mokro oko žalost serdca tvojega neizdade.

Šereng. Evo Knez ide.

Eva. Idji, kćeri, pred njega!

Digitized by Google

Prizor 9.

Predjašnji, Nikola, Juranić.

Nikol. Draga Evo! Drago dĕte!

Eva i Jelica. Dobro došli! Dobro nam došli!

Jelic. Juraniću! Dakle je srĕćno izišlo?

Eva. Jeste l' vi dobili? Je l' već sverha juriša?

Nikol. Ovajput, baš je ozbilja išlo. Toliko kervi još nijsam u nijednom boju vidio. — Lovri samo zahvaliti imam, da još živim.

Juranić. I ja vami, ćako! Vaša me je ruka očuvala, da nijsam onda pao, kad sam onoga janitčara, koi je na me nišanio, stermoglavio.

Eva. Dakle su skoro na bedenu bili?

Nikol. Nĕkoliko smĕlicah htĕlo je na zidinah naših konjskih rep usaditi, ali ja dozovem nĕkoliko svojih, i š njimi stupio medj te smĕlice, stermoglavim nebrojne skupa s jednim vodjom njihove čete. Ova, vidivši ostali, odbĕgnu kao zecevi, i tadá slavismo

Digitized by Google

medj germljavinom topovah i pušakah naše predobitje.

Juran. Tako je, predobitje je naše, ali smo ga skupo i platili. I naših hrabrenih junakah, dosta je palo.

Nikol. Sinko! danas ili sjutra, umrěti bi ipak morali. Nenavidi ih; žaliti bi ih grěh bio; za Boga su, za svoga cara, i za domovinu pali.

Juran. Najlěpsom sam smertju umrěti vidio Petra Potošića, Matu Sekčudića, Martina Bošnjaka, Blaža Dražkovića Gjuru Matjaša, a osobito Petra Bata, Stari ovaj bojnik biše kopjem turskim smertno proboden; kerv lěvaše, osim da bi ju, stavit bivši kadar, stavit htěo. Tad ste vi ćako na novo spazivši nasertanje tursko nas pozvali, i kako na beden uzajdem, vidim několiko janitčarah s konjskim repom već na zidinah, hitim tamo, i stupiv bliže, vidim Bata po šakački š njimi boriti se, upade, i zajedno ih za sobom povuče, i stermoglavi.

Nikol. To ce mu neumerlu slavu priskerbiti.

Eva. Nikola! dokle se još možeš Turkom protiviti?

Digitized by Google

Nikol. Gorjega što, ženo! nijsi me pitati mogla.

Eva. Kaži nam, ali samo prave!

Nikol. Do sjutra.

Jelic. Bože! sjutra već? — O moj Juraniću!

Juran. Jelice! gdě ti je ona hatrivost. gdě visokodušnost, koju si mi obećala?

Nikol. Ja sam ovih danah mnoga izgubio. Samo još šest stotinah broji četa moja. Glad je već medj nami vladati počeo. Hrana je naša u nepriatelskih rukuh. Dva topa još imam, ne višje. Na zidine već se nije moći osloniti. Vatra je već stari grad sa svih stranah obkolila. Nepreterzljivo Ali-Portuk na njega udara; a ovdě nam na svemu manjka. Skoro će bit konac; jer se nemožemo više ni jednu uru braniti. Ako još jedanput na juriš udare, stari je u njihovih rukuh, a ovdě u grad tverdji najduljе se još dva dana i to, ako nam srěća služi, braniti možemo. A i sve, ako nepriatelj na nas i udarao nebi, morali bi od glada umrěti, i izgoriti. Ne tako, — neću umrěti, nego ću sjutra na van izići i ogledat ću se š njimi po šakački.

Eva. A ja, i tvoja kći?

Digitized by Google

Nikol. Dětco moja! za vas sam se već pobrinio. — Pristupite bliže k meni! — Starac Franjo iznašao je jedan otajni put. Izpod tverdje ima jedna hodnica pod kubom, koja vani iz tverdje tja tamo do šume vodi; i dok Turčin s nami ovdě boj bije, idjite u ime božje k carevoj vojsci, pa mu kažite, da je Nikola sa svojimi kano junak pao, i da su mu razrušene zidine Sigetske grob. Nebojte se ništa; běg će vas Juranića sprovoditi.

Juranić. Ne ćako, to Juranić neće.

Nikol. Kako sinko? Ti nebi htěo tvoju zaručnicu osloboditi?

Juran. Vi ste me odgojili; vi ste me naučili ćordu voditi; vi ste mi poštenje i dužnosti u serdce usadili; vi ste mi vašu najvrědniu cěnu, koja vam je od svakoga bogatstva skuplja, vašu kćer, poklonili, pa me sad sramotiti hoćete, tražeć, da se na běg dadem? Zar nećete da ono, što je najlěpše na světu, junačku smert, s vašim Lovrom, dělite? Ne ćako, ne, to vi nemožete učiniti. To vi nesměte učiniti. Ja sam bojnik carev; ja sam stotnik i to pod zakletvom

Digitized by Google

Gdě vodja pade, ondě ja niti hoću, niti smĕm živĕti.

Nikol. Hrabreni mladiću! ipak moraš s njimi. Pogledaj ju samo, kako tuži ona je tvoja zaručnica; ona smĕ od tebe život tražiti. Sinko! ti moraš živĕti, da naplatiš onaj dug, kog si joj u zalog dao.

Juran. Najprĕ moram prečji dug naplatiti, ono moram naplatiti, što sam naplatiti sa zakletvom obećao. Moje serdce, moja ljubav, moj ćut i mišlenje, moja mila zaručnice, to je tvoje, i biti će tvoje; ali, što se život zove, ono nĕkoliko pedljih vrĕmena, koje na ovomu svĕtu imam, to je svojstvo domovine. Moja je ljubav stalna, i vazdaterpna; onamo opet ću tvoj biti, gdĕ nam nepriatelji u ljubavi nikakove prepreke, stavljati neće moći. Za sada, oprosti mi! život moj za domovinu žertvovati moram. — Ondĕ gor, ondĕ ću ja najti zaručnicu moju opet, ondĕ ću stoprav moć radosno pred nju stupiti, jer ovdĕ neću nijedan dug nenaplaćen ostaviti. Dati ću domovini, što joj kano bojnik, a ljubavi, što joj kano ljubovnik dati moram. Bĕžite bez mene, i jeste li u sĕgurnosti, onda spomĕnite se iz vašega Jura-

Digitized by Google

nića, koi vas je istinski i serdčano ljubio. — Vi plačete? Zar sam vas ganuo? — To nijsam htěo. Věruj mi. Jelice! kakogod ti ljubiš, tako isto i ja ljubim, i baš zato to činim. Ja ti već rekoh, da sam se odonud od perve mladosti moje naučio svakom svoje davati, domovini što je njezino, a ljubavi, što je njezino. Oprosti mi dakle; pervi dug još nijsam naplatio.

Nikola. Dobro dakle, ići ćemo zajedno. Sin na strani otca svoga, nek padne. — Šerengoviću budi pripravan, uzmi si dva od mojih ljudih, i kako zora zaběli, na běg se daj!

Šereng. Gospodine! ja sam svaka pripravan učiniti.

Eva. Ne, dragi Niko! Valjda nećeš suprugu tvoju zapustiti. Ja od tebe neidem nikuda, s tobom sam pripravna umrěti. Moj je stan u tvom serdcu, i moje i tvoje neka janičarsko zerno slobodno proatrěli. Nemoj misliti, da sam ja za to slaba. Daj mi ćordu i nuza te ću kao junakinja pasti.

Nikola. A Jelica?

Eva. Zar ona neljubi kao i ja? Zar ona neljubi ovoga hrabrenoga junaka? Zar ona

Digitized by Google

nemože umrěti? Zar ona nije moje, nije tvoje děte? Pa Nikola još pita: „A što će Jelica?"

Jelic. Tako, tako, ćako! Budite milostivi. Od onoga, što vi radostno čekate, možete li kćercu vašu odbiti?

Eva. Nikola, nemoj biti perviput okrutnik! Neodbi nas od najslavniega predobitja! Uzmi nas sa sobom gorě k preobraženju!

Jelic. Tako, ćako! Dopusti nam umrěti! Što nam hasni živěti, kad vas nebude? Što vami smert sladku čini, nas zar da nerazveseli, O, dopusti nam s tobom umrěti! Ovako združeni selit ćemo se iz noći, u kojoj smo sad, i poněti s nami ljubav u věkověčnju domovinu.

Juran. Bože! koja visokodušnost! Koja serdca. Ćako! tom se nemožeš protiviti. Dopusti nam zajedno umrěti!

Eva i Jelic. Dopusti nam umrěti!

Nikol. Pristupite k meni na moje serdce! Pristupite, da vas obgerlim! — Vi ste dobili! Sve nek me zato svět odsudi, Bog me odsuditi neće. — Zajedno ćemo umrěti.

(*Zastor pade.*)

Digitized by Google

ČIN V.

(Podrum.)

Prizor 1.

Nikola. *(u věšnjikastoj kodčći zlatom izvezenoj.)*
Šerengović. *(pomuže mu oblačiti se.)*

Nikola. Požuri se malo, Franjo, požuri! — Tà ti plačeš? Što ti je? Fuj, starče! Zar tebe slava gospodara tvoga žalosti?

Šerengović. Ah! Oprostite mi, milostivni gospodine! Ja sam vas kano děte na mojih rukuh nosio; — ja sam nuz vas bio, kod pervoga vašega boja; — ja sam vam pod Bečom

Digitized by Google

ostruge na čizme prikopčao. — Prě, nego ste na věnčanje s pokojnom knjeginom Frankopanskom u cerkvu polazili, oblaćio sam vas, kao i sada, i tada narod vikaše: „Gledajte onog junačkog mladića! Gledajte njegovu zaručnicu! Lěpši par ljudih, jos nije nikad ovim putem prošao"! Sve — sve radostnim glasom vikaše: „Evo idje Nikola Knez Zrinjski sa svojom zaručnicom na věnčanje"!

Nikol. Dobra moja Katarino!

Šereng. Ja sam ovo, što sad činim, uvěk činio, kadgod ste kuda polazili, — kadgod ste koi god predobitja slavili, kadgod ste se kad u pohode podizali. — Moje je veliko veselje bilo, kad sam vas gde na ulici medj gospodom vidio; — kad sam vas na ponosnomu žeravu vašemu iz čijih podkovah iskre vatrene fercaše, kad lěti, sěditi gledao; — kad sam čuo za vami vikati: „Eno jezdi veliki onaj junak Nikola! Eno jezdi bič turski, i ščit kerstjanski!" Mislio sam da sam u nebu, i da sam i ja koi děo na ovoj vašoj slavi imao. A sad!!! —

Nikol. A sad?

Šereng. Ovom sam vas istom hoděćom gizdao za vašega drugoga věnčanja s milostivnom

knjeginom Rosenbergskom. Ah, bio je lěp, verlo lěp dan, mislio sam, da će dugo, da će vazda tako ostati. — A sad Evo vas gizdam i oboružavam za strašnji put, moravši vam po vašoj věči hodeću ovu radostnu za pokrov pripraviti. Bože! to je meni težko! Jer nijsam ja prě umrěti mogao?

Nikol. Franjo! Dobra, věrna dušo! — Nemoj plakati. K većjoj slavi još nikad nijsam išao. Za bolji god i svetačnost, još me nikad nijsi oblačio. Danas je dan mojega tretjega věnčanja; zato sam se i htěo ovako svetačno obući. Gdě je moja corda?

Šereny. Gospodine! koju ćete?

Nikol. Donesi ih sve ovamo, da izbiram.

Šereny. (*ode.*)

Prizor 7.

Nikola sam.

Dakle sad sam na koncu života mojega? Perva ura, i neima me više. Ja nešto u unutarnjih mojih ćutim, koja mi kažu, da boj ovaj neběm badava; po smerti, sinuti će mi věko-

Digitized by Google

věčnja zora. Moram ti ovdě kervju platiti, Bog će me gör věkověto nadariti. Glas ovoga věka zamuknuti će, i narodi, koi me poznadu, umrěti, ali ću u ustih potomakah njihovih, navěk živěti. Mnogi će ovamo dolaziti, mene se spoměnati, i govoriti: „Nikola Knez Zrinjski ovdě slavno za domovinu pade!" Tako je, neima veće slave, neima ništa sladjega na světu, nego za věru, cara i domovinu pasti.

Prizor 3.

Nikola, Šerengović.

(*s ćordami.*)

Šerengović. Evo su, gospodine, vaše ćorde! Izbirajte koju hoćete!

Nikola. Ovu dobro poznam; u boju pod Peštom slavno sam ju posvetio. Malo je otežka za ovaj boj; morat ću laglju uzeti. — I ovu dobro poznam; s ovom sam pod Osěkom baratao, i ljubav cara mojega zaslužio; jednostavna je; za stražnju svetačnost nije. — Stani malo, ova će dobra biti. Ovu mi je pokojni moj otac pod Bečom dao. Ova

Digitized by Google

mi je pervu slavu doněla nek im i poslědnju donese. — Tebe, tebe, světlo moje nado, tebe ću voditi! s tobom ću baratati! Evo perste moje na te postavljam, i zaklinjam se, da se živa uhvatiti, neću dati, i za sperdnju po taborišću vodati! Ovu zakletvu deržat ću točno. Tako me Bog pomogao, i moja sveta věra!

Šereng. A oklop, gospodine?

Nikol. Neću ga, gole ću grude pred nepriatelja izněti! Što će mi oklop, kad smert tražim? Neću da si na njemu Turčin gvoždje tupi! Netrěbam ga. Lahgan hoću da idem, kao u svatove. Na věnčanju ga nijsam trěbovao, pa neću ni sad; i ovo je moje věnčanje.

Šereng. Evo ono sto cekinah, i gradski ključi!

Nikol. Daj sve ovamo, nek psi turski nerekau, kad me svlačit počnu, da kod mene ništa nijsu našli. — Ove ključe u ćemer. Ovako se věrnom vodji pristoji. Prie ih nitko nedobije, nego kad padem za moju věru, cara i domovinu.

Digitized by Google

Prizor 4.

Predjašnji, Eva, Jelica.

Nikol. Vi ste pripravni? Je l' istina? Vi ste pripravni?

Eva. Ja jesam. S Bogom sam se već namirila, i samo čekam na uru spasenja.

Nikol. A ti, Jelice?

Jelic. Što mater krěpi, ono se takojer i po mojem serdcu širi. — I ja sam pripravna.

Nikol. Poljubljena moja Evo, hvala ti na dobroti serdca tvoga! Ti si mi sve ure života moga nežno razsladjivala. Svetu onu zakletvu, koju si na žertveniku položila, vazda si věrno deržala. Ti si se iz ljubavi prama meni višjeputah razkošja odrekla, i težko brěme moje nosit si mi pomogla. Nebo nek ti zato plati!

Eva. Dragi moj Nikola! ti si mi sve štogod sam ja činila, stostruko vratio. O, koje dobrote tvoje, kad si mi malo prě dopustio, da mogu s tobom umrěti! Nego, što je to?

Digitized by Google

Tà ti si nagizdan, kano da bi u svatove išao?

Nikol. Poznaš li ti ovu hoděću?

Eva. Verlo dobro. U njoj si me kano zaručnicu tvoju perviput pozdravio. U njoj si sa mnom na věnčanje išao.

Nikol. U ovoj hoděći idjah jednoč u vedrom jutru k lěpoj svetačnosti, dobra, poljubljena Evo! U ovoj hoděći na sverhi života moga idjem takojer i k smerti. Evo, već nas k věnčanju smert zove! Hodi ženo, i deržimo zakletvu věrno.

Eva. Sladki Nikola, serdce se u meni razigrava, kad na tvoju visokodušnost pomislim. *(gerle se.)* Ja hoću, da tebe vrědna budem; i moje je odvaženje već zrělo. Poslědnjim poljubcem poznat ćeš, što slaba žena može.

Nikol. A naša kći?

Jelic. O, nebrinite, se za nju! Ja ću pred vas izići. — Ranie nego vi, moram ja u věkověčnosti biti. — Moj Lovro neće svojoj zaručnici stražnji čělov uskratiti.

Digitized by Google

Prizor 5.

Predjašnji, *Alapić*, *Paprutović*, *Juranić*. *(bez oklopa.)*

Juranić. Na poslednji put oboružane gledate nas sad, onako, kako ste zapovědili, bez oklopa.

Paprutovič. Věrna četa naša već je na prostorišću gradskom sakupljena. — Samo čěka na vaš straznji pozdrav, onda radostno k smerti za věru, cara i domovinu.

Nikola. Hajdemo dakle, i pokažimo světu, tko smo!

Stotnic. Za vami ćemo! Zakletvu ćemo točno deržati!

Jelic. Još blagoslov vaš sverhu nas, ćako!

Nikol. *(blagoslivajuć im.)* I to blagoslov ne na smert nego na život za slavu, poštenje, věru, cara i domovinu. — Věruj te, što se je ovdě ljubilo, gor će se opet sastat i ljubiti, ondě ljubiti, gdě ljubav nitko uništožiti

Digitized by Google

nemože. Ondè ćemo se sastati, ondè ćemo se ljubiti. — *(čuju se svirale i bubnjevi.)*

Alapić. Čujte, vaši věrni zovu.

Nikol. Nek bude? Hajdemo, oprostimo se s junaci! *(svi odidu osim Juranića i Jelice.)*

Prizor 6.

Jelica, Juranić.

(jedno drugom u naručju.)

Juranić. Još ovaj poljubac, i tad s Bogom!

Jelica. Ne tako, Lovro, ne! Tako se neš děliti. Zar možeš zaručnicu tvoju ovoga strahovitoga okatrenutja ostaviti? Zar da od okrutnoga janitčara smert prositi moram? Zar da kervoločna ruka u serdce moje hanžar utisne? Zar da Turčin nežno serdce moje razadre, koje je samo za te kucalo? Zar se nesětjaš više onoga, što otac malo prě reče: „Što se je ovdě ljubilo, gor će se opet ljubiti?" Zar ćeš rěći njegove zabaciti? Ne Juraniću, ne! Ti mi utisni mač u serdce, i

Digitized by Google

poljubi mi dušu na ustnicah, kad se bude od těla dělila.

Juran. Bože! što ti tražiš od mene? Ja tebe da umorim? Ne, ne, to ja učiniti nemogu. Smert je višjeputah okol mene kosila. Brat moj pade u boju nuza me; — nuz mertvo tělo mojega otca stojao sam nĕgda, i nijsam derhtao, nego sam za osvĕtu uzeti, u srĕd mojih nepriateljah s britkim mačem hitio; — ali tebe umoriti, — to nemogu, — tudĕ derhtjem.

Jelic. Ako me ljubiš; ako tvoju zakletvu deržat hoćeš; ako ti je na ovomu svĕtu vĕra, nevinost, domovina i ljubav skûpa, a ti me umori! Onamo gor preda te ću izići, i vĕnac ću ti predobitja na glavu staviti. Ljubis li me, a ti me umori, ja bo ionako umrèti moram! Ili želiš, da me Sulejman sa sobom uzme, i svojim okrutnim bojnikom žertvuje? Zar ti moja smert nije milia, nego sramota? —

Juran. Dosti je, dosti! Hoću, umoriti ću te. *(hoće da ju probode.)*

Jelic. Ne tako, poljubljeni, ne! Ne u serdžbi, nego lĕpo razgovarajuć se utisni mi mač u serdce i tad ćes otvoriti duši mojoj

Digitized by Google

željni put u věkověčnju domovinu. Obgerli me! — O, kako sam srěćna u naručju tvojem! Na jedanput prosvětli mi se pred očima! Već vidim u serdcu mojem novu zornicu izilaziti! — Umori me, i poljubi mi dušu na blědih ustnicah mojih.

Juran. Dakle onamo gor, opet ćemo se najti?

Jelic. Tako, ondě ćemo se najti, gdě ću navěk tvoja biti.

Juran. Odonud ćeš na tvoga ljubovnika gledati?

Jelic. Samo nedangubi; da na tebe zaručnica dugo nečeka!

Juran. Primi dakle ovaj poljubac, i moli Boga za milost! *(poljubi ju i probode.)*

Jelic. Hvala ti na sladkoj ovoj smerti! — Nepusti me dugo čekati! — Još ovaj poljubac! — Š njim nek duša izidje! *(upade, i umrě.)*

Juran. S Bogom pošla, s Bogom, draga zaručnice! *(čuju se svirale, i bubnjevi.)* Mahom, Mahom! Razuměm ja taj pozov. — Dojdi smerti, i vodi me prě k mojoj zaručnici! *(ode.)*

Digitized by Google

Prizor 7.

(Prostorišče u Sigetu.)

Nikola, Alapić, Paprutović, Eva, *(s gorućom bakljom u ruci.)* ***Višje bojnikah.*** *(medj njimi věja se zastava.)*

Nikol. Poslědnjiput još priatelji moji, poslušajte glas vodje vašega! — Najprě vam zahvaljujem na vašoj hrabrenosti i věrnosti, koju ste mi tja do ovoga časa u svakom boju ukazali. Věrujte mi; u radosti serdca mojega istinito izpověditi pred svim světom směm, da nijednoga izdajice nije bilo medj nami; svi smo věrno zakletvu deržali. Veća je strana naših bez svakoga straha k smerti išla, i već jurve gor tamo na nas, kano na predobitnike čeka. Nijednoga neima medj nami, (to je moja ponosnost,) koi nebi zadnju kapljicu kervi svoje za věru, cara i domovinu s veseljem žertvovati htěo. Hvala vam zato, bratjo moja! Bog će vam već na nebu platiti! Umrěti se mora! Nepriateljsku silu,

Digitized by Google

koja našu četu daleko nadhodi, dosti smo dugo razbijali. Okol dvadeset hiljadah najboljih svojih bojnikah s mnogimi vodjami, izgubi Sulejman pod tverdjom ovom našom; al sad veće, buduć da drugi nepriatelj prot nami vojuje, odoliti se nemože. Bedeni su podkopani i prěte nas zagerniti. A vatra se je već sa svih stranah poživila. Svud okol nas gori. Věndar je najgorje, što na nas udara, glad, zahire bo nikakve neimamo. Ja moram umrěti, (jer na prědanje Nikola niti nemisli) skupa s vami, koji vašeg cara i poštenje cěniti znadete. Na van dakle! Na van, gdě bubnjevi zvone! Ili zar da izgorimo, il od glada poginemo? — Ne! Umrimo, kakono se junakom pristoji! Izidjimo na dvor i borimo se! Pàst ćemo to znajmo, ali ćemo i po sve věke živěti, ovdě u ustih puka dok je světa, a ondě na nebesih po sve věke.

Svi. Vodite nas dakle, gospodine! Mi smo pripravni!

Digitized by Google

Prizor 8.

Predjašnji, Juranić.

Nikola. Gdě je Jelica?

Juranić. U věkověčnosti. Věnce s angjeli plete s kojimi će nas izišav pred nas, okruniti. Ćako! nepuštjajte ju dugo na nas čekati. Ovo joj je bila poslědnja rěč: „Samo berzo za mnom!" — Na dvor dakle, da ju skoro pozdravimo!

Nikol. Dobro! — Evo, poljubi me još stražnji put! Što misliš? Kako ćeš se ti od ovoga světa děliti?

Eva. Ja ću se gor na barutanu uspeti, gdě ću si žertvu pripraviti, i vidim li tebe pasti, onda ću ovu baklju u barutanu baciti; razoren, i razrušen samo Siget, nek prědan bude.

Nikol. Tako umri, junakinjo! Takova smert toliko znamenuje, koliko navěk živěti. *(Turci navale na tverdju medj vikom, zvonenjem bubnjevah, i germljavinom topovah.)* Čuj, kako urlaju! Dobro došla, smerti, dobro došla! Po-

Digitized by Google

znam ja tvoj pozov! Bratjo, sad na dvor! Evo, Lovro! ti uzmi zastavu, pa napréd idji! Ti moraš pervi biti; zaručnica na te čeka! Onda idjem ja; — za mnom ti, Paprutoviću! — a za njim ti, Alapiću! — Kako? Što ja to vidim? Suze, stari moj priatelju?

Alapić. Ovo su radostnice suze, gospodine! jer s takovim junakom umiram. Vrédniu krunu, skuplju slavu netražim!

Juran. (*dižuć zastavu.*) Zastava se vèja!

Nikol. Na predobitje! Lahka noć světu! (*Evi.*) S Bogom! (*Alapiću i Paprutoviću.*) S Bogom ostajte, bratjo! Pružite mi još vaše ruke. Bubnjevi, navěstite juriš! (*bubnjevi udaraju.*) Za mnom, za mnom! Gor ćemo se opet vidèti! Umri, hrabreni puče, za věru, cara i domovinu!

Svi. Evo nas za vami! Za věru, cara i domovinu! (*odidu svi*)

Prizor 9.

(*Pozorišće pretvori se u goreći grad. Čuju se bubnjevi, pucljavina i urlanje. Grad se otvori; dva hitca puščena učine se na vratih i kroz dim navale*

Digitized by Google

Zrinjani na Turke. Juranić sa zastavom naprèd, tad Nikola, i ostali njegovi bojnici. — Dugačka bitva. Eva se vidi s bakljum na barutani. Juranić pade prvi. Nikola prejde preko njega, i bori se hrabreno, najposlè pade i on i svi njegovi. Eva hiti baklju u barutanu, grad se razruši, a Zastor pade.)

Digitized by Google

Digitized by Google

U PETČUHU.
Tiskom biskupske tiskarne.
1840.

Digitized by Google